

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Menzionari nefrancoste nu se pri-
mesc.—Menzionari se retrimit.

INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele:

BIBLIOTECA de ANUNȚURI:
la Viena: la N. Dukas Nachf.,
Nuz. Angenfeld & Emeric Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelt Nachf., Anton Oppelt,
la Budapesta: la A. V. Gold-
berger, E. Katseln Bernat, Iuliu
Leopold (VII. Erzshöbet-közt).

PREȚUL INSERȚIUNILOR:
o serie gamma pe o coloană
10 bani pentru o publicare.—
Publicări mai dese după tari-
fă și învoială.—RECLAME pe
pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminică 25).

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 2 fr. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumeră la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30, etajul
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dușul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei
luni 6 cor. — Un exemplar
10 bani. — Atât abonamentele
cât și inserțiunile sunt a se
plăti înainte.

Nr. 138.—Anul LXV.

Brașov, Duminică 23 Iunie (6 Iulie).

1902.

Din cauza sfintei sărbători a Nascerei sf.
Ivan Botez., Țiarul nu va apăre până Marți seara.

NOU ABONAMENT LA „GAZETA TRANSILVANIEI“.

Cu 1 Iulie st. v. 1902

se deschide nou abonament, la care invităm
pe toți amicii și sprijinatorii foiei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24
coroane, pe șase luni 12 coroane, pe trei luni
6 coroane, pe o lună 2 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe un
an 40 franci, pe șase luni 20 franci, pe trei
luni 10 franci, pe o lună fr. 3.50.

Abonamente numai la numărul poporal
de Duminică:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 4
coroane, pe șase luni 2 coroane

Pentru România și străinătate: Pe un
an 8 franci, pe șase luni 4 franci.

Abonarea se poate face mai ușor
prin mandate postale.

ADMINISTRAȚIUNEA.

Frământările în Bucovina.

Sunt vre-o două săptămâni, de
când au fost conchiamate dietele
țării austriace și între ele firește
și dieta Bucovinei.

Cu ocaziunea întrunirii acestei
diete s'a petrecut ceva ce a făcut
să se urce de-odată acțiunile clubului
român din dietă.

Deputații germani și armeno-
poloni, cari până acum formau o
coalițiune cu deputații ruteni, și-au
schimbat gândul și au aflat mai
princios intereselor lor politice și
naționale să se alieze cu Românii
și împreună să alcătuiescă o majori-
tate puternică în dieta Bucovinei.

Majoritatea de mai înainte a
incetat printr'asta și s'a format o

nouă majoritate prin coalițiunea Ro-
mânilor cu Germanii și Armeno-
Polonii. Așa-dără Rutenii rămăseră
nu numai izolați, ci în minoritate
disparentă numai de patru deputați.

Ne este cunoscut cum, mai ales
de vre-o dece ani încôce, Rutenii
au fost mult părtiniți și favorizați
de guvern. În majoritatea, în care
se aflau prin amintita coalițiune cu
partidele germane-armeno-polone, Ru-
tenii ajunseră să jöce rolul de căpe-
tenie, și, cu toate că li-se împlinea
de-arëndul dorință după dorință și
încă parte mare pe conta Românilor,
ei tot se plângeau, că ar fi asupriți
și nedreptățiți și că Românii, cei
atât de prigoniți sub regimul Bour-
guignon, ar fi preferiți în toate.

Nici-odată Rutenii din Bucovina
n'au vrut să înțelegă, că Românilor
ca popor băstinaș și conducător al
țării li-se cuvine întâietatea. Inse
nici măcar pentru egala îndreptă-
țire a acestora n'au dovedit respec-
tul cuvenit, ci în mod regretabil au
umblat în tot-déuna cu intrigă ca
să dobândescă dela guvern tot mai
multe concesiuni aci pe terenul po-
litic-administrativ, aci pe cel școlar-
bisericesc prin scurtarea drepturilor
poporațiunei române. De când însă
a intrat în hora lor deputatul Nico-
lae Vassilko, un renegat, care a de-
venit acum cel mai mare șovinist
ruten, ura Rutenilor față cu Româ-
nii a luat proporțiuni mari și ame-
nințătoare chiar.

Acest Nicolai séu cum îi mai
dic, Coco Vassilko, este care a pus
la cale și de astă-dată pasul duș-
mănos ce l'au întreprins în ședința
dietei bucovinene dela 2 Iulie n. a
c. deputații Ruteni, eșind din dietă
pe basa unei declarații, ce-au făcut'o.

Supărarea lor vine de acolo
c'au rămas în minoritate și că acum
Românii vor juca rolul de căpetenie
în majoritate. Dér pricina pentru a
protesta și a părăsi dieta le-au oferit
o casul, că noua majoritate a
ales în comisiunile dietale pe trei
deputați ruteni, nu însă și pe Coco
Vasilko, pe care anume l'a eliminat,

fiind-că altă-dată provoca numai
certe și turburări în comisiunile unde
era membru.

Rutenii, prin graiul deputatului
Dr. Smal-Stocki, s'au plâns, că nu
s'ar fi observat față cu ei obiceiul
parlamentar și că atunci când par-
tida română era în minoritate ei
n'ar fi făcut acésta; s'au plâns, că
Românii ar fi fost ațitați de par-
tida germană, dușmană Rutenilor,
care a pricinuitschimbarea în gru-
parea partidelor ș. a.

De ce însă Rutenii atunci, când
Românii voiau să trăiască în pace
și în bună înțelegere cu ei, umblau
după fantasmă și planuri réutăcioase
ca acelea ale lui Coco Vassilko? Destul
i-au admoniat Românii să nu
se lase a fi conduși de spiritul into-
lerant, ce începuse a-i stăpâni.

Așa-dér deputații ruteni au de-
clarat, că vor părăsi dieta, până când
nu li-se va da deplină satisfacțiune
pentru cele întemplate.

Plângerea lcr însă n'are temeiu.
Nu-i adevărat că ei n'ar fi fost in-
vitați să ia parte la conferențele în
cari s'au ales membrii în comisiu-
nile dietale. Dr. Smal-Stocki a
fost chemat, dér n'a luat parte. De
aceea președintele dietei Lupul a
și declarat, că pasul Rutenilor e cu
totul nejustificat.

Românii și membrii celor-lalte
partide din majoritate, care e de
șapte-orî mai numérosă decât par-
tida rutenă, nu se vor lăsa a fi te-
rorizați de către Ruteni, de unde ur-
meză de sine, că speranța acestora
de-a pune piedecă lucrărilor dietei
nu se va împlini.

Inzadar încercă dér cei din ceta
lui Coco Vassilko de a face presi-
siune asupra guvernului țării și a
guvernului central.

Președintele țării br. Bourguig-
non trebuie acum să-și ispășescă pe-
catele, căci tocmai aceia, pe cari el
ia favorizat așa de mult, se ridică
contra lui, invinuindu-l, că n'a îm-
piedecat formarea coalițiunei Româ-
nilor cu Germanii și Armeno-Polonii.

Orî și cum ar manevra Rutenii,

siliți vor fi în cele din urmă a-se
convinge, că nu prin inimizție față
cu Românii, ci numai prin leala re-
cunoșcere și respectare a drepturilor
reciproce vor pute să înainteze.

Revista politică.

Săptămâna acésta s'a vorbit
érašî despre *afacerea pactului* econo-
mic austro-ungar. Ministru-president
Coloman Szell s'a dus la Viena, unde
a fost primit în audiență de către
Majestatea Sa. În aceeași zi a fost
la monarhul și ministru-president
austriac Koerber, apoi s'a ținut o
conferență presidată de însu-și Maj.
Sa, la care au participat, afară de
cei doi miniștri-presidenti, și minist-
trul comun de esterne contele *Go-
luchowski*. S'a vorbit, — firește—des-
pre pactul austro-ungar, dér mai
ales despre neînțelegerile, ce dăi-
nuesc de mult între căpeteniile gu-
vernelor dualiste cu privire la tari-
ful vamal. Se dice, că însu-și Maj.
Sa ar fi intervenit pentru o paci-
nică aplanare a neînțelegerilor, dat
fiind, că Corôna doresce firm să
nu se facă o ruptură între cele două
guverne pe tema pactului și bazele
comuniunei economice să nu fie
sguduite.

Indată după reîntôrcerea sa din
Viena, ministru-president Szell a
convocat pe colegii săi din guvern
la un consiliu, cu care ocazie a dat
sémă despre cele ce s'au întemplat
în Viena. „Pester Lloyd“, organ gu-
vernamental, e informat din isvôre
autentice, că consiliul de miniștri,
ce s'a ținut Marți, nu produce de
loc impresia, că afacerile ce s'au
discutat în consiliu, s'ar fi putut
resolva. Aceeași foie spune, că după-
cum se vorbesce, atât Szell cât și
Koerber și-ar fi pus portofoliile la
dispoziția Majestății Sale cu decla-
rațiunea, că ei bucurosi se retrag,
dēcă în persoanele lor s'ar afla mo-
tivele, cari împiedecă realizarea pac-
tului.

*

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Românii în lumină streină.

IV.

A sosit în sfârșit timpul să ne întor-
cem la cartea lui Eder, despre care am fă-
găduit, că vom vorbi.

Să vedem, ce scriea Eder despre po-
porele Transilvaniei în general și apoi des-
pre Români în special, înainte de asta cu
106 ani.

Sub titlul „De câte feluri sunt locui-
torii?“, Eder scrie următoarele:

„Locuitorii Transilvaniei sunt de trei
feluri, și între acești locuitori este mare
deosebire.*) Cei dintâi sunt adevărații stă-

pâni ai țării, din a căror sigilii este com-
pusă și pajura țării. Cei de al doilea sunt
locuitorii tolerați (răbdați) din îngăduința
principelui, séu a țării, ér al treilea sunt
acea, cari sunt tolerați, fără îngăduința
legii, ci numai din buna plăcere. În prima
clasă (adecă a stăpânilor țării) se numără
Ungurii, Sécuii și Sașii, în a doua: Ar-
menii, Grecii, Sêrbii, *Valahii* (adecă Ro-
mânii). Jidovii și țiganii, ér în a treia:
ómenii veniți din diferitele țări ale Italiei,
Franței și Germaniei. Din clasa a doua și
a treia însă din timpuri vechi s'au ales bâr-
bați, cari prin hârnicia lor au fost socotiți
vrednici de a fi primiți orî în nobilimea
maghiară, orî între Sași, și pe acésta cale
au ajuns și ei între locuitorii legitimi ai
țării.“

Să vedem acuma, cum vorbesce Eder
pe rând întâiu de stăpâni țării, apoi de
locuitorii, cari erau numai tolerați și între
cari în primul loc îi pune pe Armeni, apoi
pe Greci, apoi pe Sêrbi și numai în al pa-
trulea loc vin Românii, chiar și între poporele
tolerate, ér după dênșii nu urméză, decât Ji-
dovii și țiganii. Pe semne de atunci a ré-

mas vorba batjocuritoare la adresa Româ-
nului, când i-se dice: „Măi, decă n'ar fi ți-
ganul, apoi voi ați fi cei mai de codă în-
tre némuri.“

Despre Unguri.

Au trecut mai bine de 800 de ani, de
când Ungurii au biruit pe locuitorii de mai
înainte ai Transilvaniei și cu armele în
mână s'au făcut stăpâni pe aceste locuri.
La început toți aveau drepturi de o potrivă,
cu timpul însă s'a alcătuit clasa cetățenilor
și a țeranilor între dênșii. Din nobilime o
parte intră în slujbe civile și militare, altă
parte făcea economie la moșii etc.

După firea lui, Ungurul e voios, in-
fierbântat, vitéz, mândru (trufaș), doritor de
onore și de pompă, primitiv de óspeți, și
dēcă nu se întemplă să i-se fi schimbat ca-
racterul prin conlocuirea cu alte némuri,
apoi este și cinstit și, fără să fi lingusitor,
e prietinos, la vorbă cuviincios și glumeț,
mai departe, el este isteț intru învățarea
diferitelor meșteșuguri și științe.

Despre Sécui.

Sécuii sunt considerați de străbuni de
ai Ungurilor, cari veniseră mai demult în

Ungaria. Limba lor este de opotrivă cu a
Ungurilor, firea lor și datinele lor așide-
rea se potrivește, din care cauză credem, că
sunt înrudiți de aproape.

Despre Sași.

Unii îi considera pe Sași drept stră-
nepoți de-ai vechilor locuitori ai Transilva-
niei, ai Dacilor (!) și Goților, cari au stă-
pănit aceste ținuturi, după înfrângerea dom-
niei lui Attila, însă pentru sprijinirea ace-
stei afirmări lipsesc dovețile, și de aceea
trebuie să ne ținem de ceea-ce ne spun
documentele, adecă că pe la mijlocul
veacului al doispredecelea, sub regele
Geiza II., au fost chemați în țără nisce co-
loniști germani, cari s'au aședat în câte-va
ținuturi pustii ale Transilvaniei și au că-
pătat dela regii, cari au urmat, fel de fel
de libertăți, sub condițiunea să apere gra-
nițele țării, în părțile pe unde locuiau și în
timp de războiu să dea un anumit număr
de soldați.

La Sași, chiar și la sate găsesci rându-
ială bună. Tinerimea se cresce sub aspră
supraveghiere și se pörtă mare grije, ca să
nu se introducă imoralitatea. Fôrte puțin

Nota lui Eder.

Dilele trecute s'a subscris în Berlin convenția privitoare la reînnoirea triplei alianțe pe timp de doi-spredece ani. Convenția a fost subscrisă de cancelarul *Bülow* din partea Germaniei, ambasadorul *Szögyeny-Marich* din partea Austro-Ungariei și ambasadorul *Lanza* din partea Italiei. Tripla alianță s'a reînnoit în formă neschimbată. Cuprinsul ei nu se va publica.

Reînnoirea alianței a format obiect de discușiune și în camera franceză din Paris. Deputatul *Chastened* a întrebat de guvern, dacă reînnoirea triplei alianțe va avea influență asupra raporturilor dintre Franța și Italia. Ministrul francez de externe *Delcassé* a răspuns:

„Politica noastră externă, al cărei scop principal este apărarea intereselor noastre mai însemnate și a cărei basă e alianța cu Rusia, n'a încetat nici-odată de a tinde spre îmbunătățirea raporturilor noastre internaționale și mai ales a raporturilor cu Italia. În conformitate cu acesta s'a pus capăt războiului vamal, ce era între noi și Italia. Imprejurarea aceasta a fost spre folosul ambelor țări. Afară de convenția comercială, ambele țări își susțin independența. Din clipa când s'a apropiat timpul reînnoirii triplei alianțe, guvernul s'a ocupat cu destinația acesteia și din declarațiile guvernului italian a primit convingerea, că în raporturile noastre nu se va face nici o schimbare, că reînnoirea triplei alianțe nu ne amenință întru nimic, că Italia nici-odată nu se va deda la o politică ofensivă față de noi și că, în fine, nimic nu va împiedeca dezvoltarea amicitiei, care a dat deja rezultate atât de norocoase“.

După notele stenografice *Delcassé* a spus, că nimeni nu poate să-și aroge pretenția, de a cunoșce mai bine interesele Italiei, decât ea însăși, și de a-i croi direcția, ce e pretinsă de interesele ei. „Guvernul italian — continuă *Delcassé* — s'a îngrijit să clarifice și să-și precizie pozițiunea lui. Declarațiile, ce s'au făcut înaintea noastră, ne pun în măsură de a primi convingerea, că politica Italiei nici mijlocit, nici nemijlocit nu se îndreptă în contra Franței, că la nici un cas ea nu însemnă o amenințare față de noi nici în formă diplomatică, nici în privința calculelor militare, că Italia la nici un cas și în nici o formă nu poate fi mijloc sau ajutor pentru un atac îndreptat în contra Franței“.

Declarația lui *Delcassé* e viu comentată în presa străină.

*

Două zile după vestea, că tripla alianță s'a reînnoit, diarele italiene au adus scirea despre călătoria Regelui italian *Victor Emanuel la Petersburg și Berlin*. Acestei călătorii i-se dă o mare importanță politică, mai ales pentru-că ea se face câte-va săptămâni după subscrierea

convenției privitoare la reînnoirea triplei alianțe.

Bate la ochi, că Regele Italiei nu va visita și curtea din Viena. Causa este, că Majestatea Sa monarhul nostru n'a reîntors până acum visita, ce i-o făcuse reșosatul rege *Umberto* în Viena.

Victor Emanuel III va merge mai întâiu la *Petersburg*, apoi la *Berlin* în August.

La mormântul — lui Avram Iancu.

Cetitorii noștri au cunoștință despre cazul cu cununa, ce s'a fost pus pe mormântul din *Tebea* în care își dorme somnul de veți eroul și martirul nostru național *Avram Iancu*. Știu de asemenea, că în contra tinerilor români universitari, cari au încununat mormântul lui *Iancu*, s'a pornit o mare prigonire, ér cununa s'a confiscat, fiind ținută doi ani de zile la tribunalul din *Deva*. Unul din tinerii prigoniiți, *George Novacovici* a fost condamnat la două luni închisore de stat pentru vorbirea ținută la *Tebea*. El a și plecat ér la *Seghedin*, ca să-și facă pedepsa.

Cununa cu pricina a fost reînnoită lui *Novacovici*, ér *Joi* o grupă de Români, între cari d-nii *Francisc Hossu-Longin*, tinerul *Novacovici* și *Dr. Iustin Pop*, au plecat cu trăsuri din *Deva* spre mormântul din *Tebea*, ca să pună cununa acolo de unde a fost luată de gendarmi.

Étă, ce ni-se scrie în privința acestă:

(Corespondență part. a „Gaz. Trans.“)

Trecând prin *Brad*, am luat direcția spre *Tebea*. Și aici eram însoții tot de acelea priviri surprinse maghiare, ca și în *Deva*, dér par' că erau cuprinse mai tare de spaimă. În schimb însă Români, adunați la târgul din *Brad*, ne urmăreau cu o tainică insufletire, pëtrunși în aceleași clipe de măreția istoricului demnității naționale, ce se concentra în cununa, pe care o duceam cu noi.

Numai o cotitură... și în apropierea câmpului verde étă se ridică falnic „*Goromul lui Horia*“, — lângă dënsul frumosul turn al bisericii din *Tebea*... Ce emoțiune, ce înduioșare pân la lacrimi nu-l cuprinde pe trecătorul român prin acesta vale! Cine ore nu și-ar îndrepta privirea involuntar la stânga drumului spre un deal, unde asemenea se ridică o grandioasă biserică, biserica din „*Mesteacăn*“, în care poporul nostru nespus de asuprit, la anul 1784 sub *Horia* și-a sfințit dorul unei vieți mai libere, mai fericite.

Să nu se mire nimeni. Când am ajuns la cimiterul din *Tebea*, eram la culmea unei emoțiuni nedescriptibile și cu ochii scăldați în lacrimi am sărutat mormântul lui *Avram Iancu*. Am rostit un „*Tatăl nostru*“ și apoi am depus cununa tinerimei, aici, unde era destinată să fie aședată.

La atât s'a mărginit de astădată manifestăția noastră modestă, dér cu atât mai

impunătoare în sinceritatea și admirațiunea față cu acest mare mormânt al neamului. „*Dormi în pace — Noi veghiăm!*“ Și luând pământ de pe mormânt, precum și frunze din goron... am eșit éráși... Mai respirăm încodată... Cununa era acolo... și tricolorul falfăia.

În momentul acesta ne iese înainte un țeran român și cu glas sfios ne mulțumesc pentru cele săvârșite... Și în auzul țeranilor muncitori îl rugăm să grăjescă de acesta cunună... „*Da — ăice el — să sece mâna celui care va îndrăsnii s'o iée de acolo*“.

După acestea ne întorserăm spre *Brad*. Aici în societatea unei număröse inteligențe române am luat masa — făcând mai multe reflecții asupra întâmplărilor, ce ne preocupa — și cu însufletire am petrecut câte-va clipe românesce ér devisa „*totul pentru națiune*“ ne-a inspirat, asigurându-ne reciproc intensiva muncă, ce vom nisui a depune pentru binele neamului, pentru eluptarea drepturilor și pentru apărarea mormintelor noastre scumpe.

Gene.

Óspeți bucureșeni în comitatul Hunedórei,

Deva, 4 Iulie.

Aséră am fost împiedecat a vē scrie despre sosirea la noi a fraților din România. Mai întâiu s'a fost anunțat, că vin 40—50, apoi s'a đis, că numai vr'o 20, în fine aséră au sosit din București peste 30 de excursioniști sub conducerea d-lui *Gr. Tocilescu*.

Fóia maghiară „*Hunyadvármegye*“ din localitate a publicat în numărul său de ieri două sciri privitoare la óspeții așteptați. Într'una se spune, că mai mult de jumătate dintre cei ce vor sosi, sunt studenți universitari, și se apeleză la publicul maghiar, ca să mérgă cât mai mulți la gară să-i primescă. În cealaltă scire directorul școlilor reale și al muzeului de aici *Gabriel Teglás*, rógă pe universitarii maghiari, cari petrec în *Deva*, și pe absolvenții școlilor medii, să întâmpine pe universitarii români, cari sosesc cu d-l prof. universitar *Tocilescu* și să-i însoțescă și călăuzescă în tóte vizitele și excursioniile, ce le vor face, și în genere să stea în ajutorul comitetului arangiator.

Cu tot apelul acesta, la gară, când să sosescă excursioniștii români, a fost mare confuzie din cauza defectuósei și târziei organizării a primirei. La sosire în gară d-l *Teglás* a salutat c'o fórte scurtă întâmpinare pe excursioniști. D-l *Tocilescu* a răspuns într'o cuvântare mai lungă, mulțumind de primire și adresând cuvinte elogióse „*fraților în ale culturai și sciinței*.“ *Teglás* a fost însoțit la gară de profesorul *Lázárici*, apoi de sub-inspectorul *Vildt* și de alte persóne din ceta slujbașilor. Dintre fruntașii români de aici n'a fost nici unul.

Maghiarii au încuartirat pe óspeți pe la familiile române, cu totul cam 20. Ce-lorlăți li-au dat locuința în hotel. D-l *Tocilescu* se află în gazdă la *Teglas*, președintele muzeului.

Astăđi s'a dat un banchet pe socotela proprie a fie-căruia.

Diminéța óspeții s'au urcat pe cetățue. După ce s'au întors de pe délul cetății, s'au dus cu toții la fișpanul *Mara Laszlo*, care i-a întâmpinat cu cuvintele „*bine ați venit, vē mulțumesc!*“ D-l *Tocilescu* i-a răspuns cu cuvinte fórte măgulitóre.

În fine au mers să viziteze muzeul.

În momentul când scriu, au plecat cu toții la *Mintăia*, ca să facă o vizită contelui *Kun Geza*, care pe lângă aceea, că este președintele societății istorice, să bucură la noi de renumele unuia dintre cei mai mari și mai periculoși șovinisti.

Deséră excursioniștii plécă la *Hunedóra*.

Din incidentul acestei vizite a excursioniștilor din București, societatea istorică și archeologică maghiară din comitatul acesta a publicat în limba română și cu câte-va ilustrații, o mică broșurică intitulată: „*Antichitățile române din comitatul de Hunyad(?) în regatul Ungariei*. Scurtă descriere oferită excursioniștilor din București drept manuscris de societatea istorică și archeologică“.

În fruntea acestei broșure, care cuprinde 20 pag. 8° mic e publicată următórea programă de primire:

Programa excursioniștilor din București în comitatul de Hunyad.¹⁾

Prima đi 3 Iulie 1902 Joi.

Sosirea de pe la *Tövös*²⁾ s'era la 10 óre 52 minute în *Deva*, unde societatea va fi primită din partea societății istorice și archeologice „*Hunyadvármegyei történelmi és régészeti társulat*“ de domnul *Téglás Gábor* și domnul *Jón Lazarics* profesor la preparandia de învățători.³⁾

Óspeții vor fi găzduiți la famalii.⁴⁾

A doua đi 4 Iulie, Vineri.

Dela 7^{1/2} diminéța vizitarea palatului principelui *Bethlen* numit „*Magna curia*“, a grădinei publice și a cetății. În întórcere la 10 óre societatea sub conducerea d-lui profesor *Gr. G. Tocilescu* face vizită la subprefectul comitatului d-l *Mara Laszlo*⁵⁾ după aceea vizitează sala de onóre a palatului comitatului și lapidariul de acolo, precum și liceul real și muzeul de anticități.

La unu d. p. banchet în grădinița restaurantului mare.⁶⁾

La 3^{1/2} d. p. plecarea dinaintea restaurantului cu trăsuri la *Maros-Németi*,⁷⁾ unde societatea e invitată de contele d-r *Kun*

¹⁾ Vr'e să đică al *Hunedórei*.

²⁾ E vorba de *Teiuș*, orașel românesc.

³⁾ ca interpret.

⁴⁾ care vr'e să đică: la familii românesce și în hotel pe punga lor.

⁵⁾ D'apoi fișpanul ce va đice, că el, „representant al guvernului“, e ignorat?

⁶⁾ Cu trei coróne pe punga fiecáruia.

⁷⁾ adecă *Mintăia*.

sunt între ei, chiar și între țerani de rând, cari să nu fi umblat la școlă. Cei mai mulți știu ceti și scrie...

Despre Armeni.

Armenii veniră în Moldova pe timpul când în țera lor, după mórtea regelui lor național *Leo III*, isbucnise o revoluțiune. Din Moldova apoi sub principele *Mihail Apafi*, la propunerea lui *Daniel Teodor* (care pe urmă le-a fost Armenilor mult an judecător), au venit în Transilvania și s'au aședat în *Gyergyo-St.-Miclăuș*, *Ciuc-Sepviz*, *Bistrița*, *Gurghiu*, *Ibasfalău* și în câte-va sate. Cu timpul au dobândit constituție orașenescă pentru *Ibasfalău* și *Gherla*, cari orașe la 1791 au fost scrise în lista orașelor libere ungare, cari trimeteau deputații lor în dietă... Sunt cei mai isteți și mai bogați comercianți la noi.

Despre Bulgari.

Bulgarii veniră din Bulgaria pe la sfârșitul vécului al 17-lea și se aședară întâiu la *Vinful de jos*, apoi la *Belgrad* și *Deva*. Primirea lor a fost întârită într'un docu-

ment dela 1700, dat de regele Ungariei și principe al *Ardealului*, *Leopold I*, în care li-se dă voie *Bulgarilor* de a face negoț cu tot felul de mărfuri nu numai în *Ardeal*, ci și în celelalte țeri ale lui *Leopold*.

Afară de aceștia mai sunt *Bulgari* și într'o mahala a *Brașovului*, cari se aședară aici în timpuri mai vechi și sunt de altă origine. Aceștia însă astăđi au devenit Români, cum au devenit Români și *Serbi*, ale căror urme se găsec pe ici colo printre Sași. Mai găsim și numiri, cari arată, că pe aici au fost și Ruși, cum e de pildă *Mercurea* (*Reussmarkt*), care mai de mult se numia pe latinesce „*Forum Rutenorum*“, adecă târgul *Rutenilor*.

Despre Greci.

Pe la mijlocul vécului 15, când Turcii cuprinsese țera *Grecilor*, aceștia s'au împrașciat în tóte părțile lumii și veniră în grupuri și în Transilvania. Acuma locuesc resfirați pretutindenea în țera, ocupându-se mai ales cu comerțul și se stabilesc mai ales în orașele comerciale. Ei locuesc în

număr mai mare în *Sibiu* și *Brașov*, unde formeză o societate privilegiată, avënd pe judecătorul lor propriu, care conform legilor aprobate mai vechi și mai nouă judecă și aduce sentința în procesele lor (*Approb. Const. P. III. Tit. 52. Novel. art. 1791 art. 36*). La început nu aduceau în Transilvania, decât mărfuri orientale, acuma se găsec în magaziile lor tot felul de mărfuri, pentru care au căpătat îngăduință legală în dieta ținută la 1672. Ce privesc îmbrăcăminte lor, unii din ei au păstrat până în ziua de astăđi costumul oriental; cea mai mare parte însă se îmbracă nemțesce.

Despre Români (valah).

Când împăratul *Traian* a cucerit Transilvania, aduse în noua țera cucerită popóre din diferitele țeri ale imperiului roman. Însă n'au stat aici mai mult de 150 ani, când împăratul *Aurelian*, care nu mai avea nădejde de a puté păstra această țera sub supremația romană, a rechemat pe coloniștii romani din ea. (*Eutrop. L. IX*). Se crede, că emigrând de aici Români, o parte din ei totuși a mai rămas aici și a

ajuns sub stăpânirea *Goților* Români sunt de părere, că originea lor este fórte aleasă, când spun că suut urmașii acestor iobagi *Goților*. Asemenea păreri au și alți scriitori despre originea acestui popor, mai ales întemeiându-se și pe asemănarea multor cuvinte cu cuvintele din limba vechilor *Romani*.*)

Aceșta însă nu e nevoie să fie espus mai cu deamănuntul; numai atâtă trebuie să mai observăm, că numărul actual, dit cale afară mare al Românilor, ori cum s'a fi ivit ei dela început în Transilvania, est de a-se atribui în parte adunăturilor valahe imigrate din țerile vecine. De aici se esplică și deosebirea de limbă (?) la Români ce locuesc în diferitele părți ale Transilvaniei. Despre o asemenea colonie de Valah străini, amintesc și cartea noastră de leg în *Teiuș* (*Comp. Constit. P. III. Tit. X*

*) Cine vr'e să-și petrecă timpul cu asemenea cercetări, să consulte pe lângă cunoscutele scrieri ale lui *Thunmann* și *Sulzer* mai ales ceea- ce scrie *Engel* (*Disert. de esped. Traiani ad Danubium* pg. 280 și uu.)

*Găza, președintele societății istorice.*⁹⁾ După vizitarea monumentelor romane așezate în parcul palatului, plecare la 7 ore prin Déva la Vajda-Hunyad,⁹⁾ unde după cină societatea va înnopta la diferite familii.

A treia zi, 5 Iulie, Sâmbătă.

La 7 ore dimineața vizitarea castelului regelui Mathias Corvinus (renovat la 1452 și după incendiul din 1854 din nou în zilele noastre), precum și al uzinelor de fier, unele din cele mai renumite din regatul Ungariei. De aici ne vom duce în vagon la stația Căilor ferate maghiare și la 9 ore 38 m. plecare prin Piski la Hațeg, unde vom sosi la 12 ore 47 m. După masă mergem cu trăsură la Várhely¹⁰⁾ (Sarmisegetusa) și s'era îndărăt la Hațeg, unde se va face înnoptarea, tot la case particulare.

A patra zi, 6 Iulie, Duminică

La 7 ore 38 m. plecare spre Petroșeni. La 9 ore 51 m. ne oprim înaintea peșteri Cetatea bolii, de unde vom continua drumul în trăsură până la Petroșeni, unde excursioniștii vor fi primiți de domnul Andreix János, directorul băilor de cărbuni de piatră. După prânz vom visita stabilimentele, în care se clasifică cărbunii și întorcerea în România se va face pe drum admirabil al Surducului, care duce la Tîrgu-Jiu.

*

Étă, după foile din București, numele persoanelor, cari au luat parte la această excursiune:

George Lahovari, președintele înaltei Curți de compturi și președinte al societății istorice române, Mihail Șuțu, guvernatorul Băncii Naționale, Ștefan Greceanu, mare proprietar și fost senator, Grigore G. Tocilescu și dr. Alex. Obreja, profesori universitari, Stroe Beloescu și Constantinescu-Rîmniceanu, senatori, arhitectul N. Gabrielescu, Dr. Andronescu, G. O. Gîrbea și Bontăș, profesori secundari, precum și 25 studenți.

Adunarea

despărțământului I. Brașov al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ ținută în comuna Bod, în ziua de 29 Iunie st. n.

Comuna Bod a avut Duminică trecută o sărbătoare culturală națională, căci aici s'a ținut adunarea generală a despărțământului Brașov al Asociațiunii. Încă la sfîrșitul sfinteii liturghii de dimineață pîrintele Creițar a anunțat poporului, că după amiază se va ține aici adunarea, și a invitat poporul să se prezinte în număr cât mai mare.

În adevăr pe la orele 2 a sosit comitetul din Brașov în frunte cu d-l profesor Andrei Bârșanu. Imediat s'a început în biserică parastasul pentru odihna sufletescă a mitropolitilor Șaguna, Romanul și Șuluț, și pentru toți repausații președinți ai Asociațiunii.

După parastas d-l președinte a deschis adunarea prin o frumoasă cuvîntare.

⁹⁾ primul vice-președinte la Kulturregylet.

⁹⁾ Huniedóra.

¹⁰⁾ Grădiștea.

Apoi a dat cuvîntul secretarului N. Bogdan, care a citit raportul despre activitatea despărțământului. După d-l Bogdan a luat cuvîntul d-l casier Cornel Aisér, care a citit raportul despre mersul casei. Tote s'au găsit în bună regulă și li-s'a dat absolutul. D-l student universitar M. Navrea a citit o disertațiune frumoasă în care se îndemnă poporul la cruțare.

Despărțământul a avut anul acesta 152 membri. Bibliotecile ambulante, cari erau în număr de 12, anul acesta s'au înmulțit cu două, dintre cari una poartă numele „Biblioteca Grigorie Maior“ spre aducerea aminte a repausatului redactor al „Gazetei Transilvaniei“, care a ostenit așa de mult pentru înființarea acestor bibliotecă. S'a constatat însă, că unele agenturi nu desvîltă activitate, din care cauză s'a luat hotărîrea, ca la acele agenturi, cari nu vor vîrșa taxele dela cel puțin 5 membri, să nu li-se mai dea bibliotecă.

După ce s'a terminat adunarea, s'au desbătut statutele, „societății agricole“ ce se plănuesc a se înființa, și s'au primit.

La orele 6 aprîpe o sută de persoane s'au întrunit la școala română, la o cină, unde s'au rostit mai multe toast.

Dintre cei prezenți mî-am notat pe următoarele persoane: A. Bârșanu, N. Bogdan, C. Aisér, G. Vătășan, I. Popea, N. P. Petrescu cu dîmna, I. Lengeru, N. Sulică, Aug. Paul, Dr. Fruma, M. Navrea, C. Navrea din Brașov; Al. Verzea, Romul Verzea, I. Bodeanu din Satulung; I. Broșu din Dêrste; Nan, Crivăț, Créngă din S. Petru; David Pop, Dogaru, N. Betrănu, Silv. Bârsan din Hêrman; I. Micu, Achim Constantin, I. Toban, I. Vlădăreanu, Aurel Nistor din Feldiôră; Al. Măerușan, Ioach. Leiner din Măeruș; Leucescu din Rotbav; I. Schiopu, V. Duță, G. Avram, G. Mirea, Valvără din Crisbav; Gavrilescu, Danciu, Negulicî din Țințari; Comanescu, Boldor, Budnariu, Cristea din Codlea; Cherciu, Meret, Creițar, Mișarca și mult popor, bărbați și femei din Bod.

Trebue să amintesc și corul din Bod, care sub conducerea pîrintelui învățator Mereț a executat foarte frumos cântările la parastas.

S'a înscris membru pe viață: d-l Costi Popovici cu 200 corone, membru ordinar: d-l Augustin Paul; membrii ajutători: V. Duță, G. Avram, G. Mirea, I. Valvără, Ananie Boldur, Societatea de lectură din Codlea, Sandu Butnariu și Nicolae Cristea.

SCIRILE DILEI.

-- 22 Iunie.

Esamen de gimnastică. Luni în 24 Iunie (7 Iulie) la orele 6 după amiază se va ține esamenul de gimnastică dela școale secundare și comerciale superioare gr. or. române din Brașov în curtea școlii de gimnastică. În cas de timp nefavorabil esamenul se va amîna pe Marți, eventual Miercuri la aceeași oră. Anul

acesta esamenul de gimnastică va fi mult mai interesant, decât în alți ani, prin faptul că ținîndu-se cont de o dorință generală exprimată anul trecut, s'a angajat *musica militară* pentru această ocaziune. Publicul român de sigur va asista în număr mare la această solemnitate școlară. Intrarea: Loc de ședut 40 b., loc de stat 20 b. Venitul curat e destinat pentru procurarea de premii pentru cei mai buni gimnastici. Bilete se capătă în ziua esamenului la cassă.

Comisiunea pentru statorirea dării cl. III își ține ședințele în casa Sfatului în fie-care zi, începînd dela 8 ore dimineața. Facem atenți pe concetățenii noștri a-se prezenta tot-déuna la 7½ ore în casa sfatului. În 7 Iulie: Cafegii, cărciumile firmei Friederik Czell și fiii, vîndătorii de beuturi din acelea, precum și fabricile lui de bere și cea de spirt. În 8 și 9 Iulie: Măcelarii, cărnățarii, fabricanții de salam, tăietorii de miei și cojocarii.

Masa studenților din Brașov. Din darea de sémă, ce se face pe timpul de 14 Iunie 1901—14 Iulie 1902 asupra mesei studenților din Brașov scotem următoarele date: Au beneficiat de masă 30 studenți, pe cari d-lși dómna Avrigeanu i-a îngrijit așa făcînd, pîrintesce. Masa studenților dispune de un fond general în sumă de 15.140 cor. 46 bani. II. Fundațiunea Ioan și Elena Sabadeanu 1100 cor. III. Fundațiunea Valeriu Bologa 2500 cor. IV. Haralambie T. Stănescu 1446 cor. 52 bani. V. Iordan Muntean 384 cor. și Fund. Elena A. Popovici 1000 cor. Avera totală este 17.198 cor. 54 bani. Darea de sémă mai conține și un apel către publicul român pentru nobilul ajutor, ca să se pótă înființa cât mai curînd un internat mare pe lângă școalele din Brașov.

Procesul „Cărții de aur“. Se scie că procuratura supremă din Clușă a intentat proces d-lui Teodor V. Păcățianu, autorul „Cărții de aur“, care a fost confiscată. După cum spune „Tel. Român“ apărarea în acest interesant proces a luat-o asupra-și distinsul avocat din Lugoș, D-l Coriolan Brediceanu. Ziua când se va pertracta procesul. nu e stabilită încă.

O moșie mare cumpărată de Români. Din Vêrșet i-se scie „Libertății“, că bunul nemeșesc din comuna Comoriște comit. Caraș, de circa 800 jugere, cu case și alte edificii economice, care era proprietatea lui Aron de Despinit, venind sub licitațiune publică a fost cumpărat de un consorțiu de 13 Români cu 180250 cor. Ne bucurăm de această veste bună.

Reuniunea Economică din Orăștie. „Bunul Econom“ scie, că Duminică trecută Reuniunea Economică din Orăștie și-a ținut adunarea generală a 2-a, într'o sală a școlii din loc, fiind de față vre-o 35 memori. A presidat-o vice-președintele, A. P. Barcianu. S'a citit raportul comitetului despre activitatea din anul trecut

apoi socotelile anului trecut, și luîndu-se la cunoscînță, s'a dat comitetului și cassarului absolutul. D-l C. Baicu a ținut apoi o prelegere economică, stăruind pentru a se întinde și poporul nostru după uneltele și mașinele perfecționate, în lucrarea economiei sale, ca avînd pe urma lor mare folos, și peste tot pentru lucrarea mai rațională a întregii economii. S'a statorit apoi budgetul pentru anul curent, cifrîndu-se la întrata cu 1442 cor., la eșite cu 1140, rămînînd un excedent de vre-o 300 cor. A urmat reconstituirea comitetului pe un nou period de 3 ani.

O nouă reuniune în Orăștie. Douăzeci și cinci fruntași din Orăștie și jur (advocați, preoți, învățători proprietari, etc. în frunte cu D-r Ioan Mihu) au hotărît se înființeze o „reuniune pentru ajutorarea economilor la pagube în vite.“ În scopul acesta au convocat pe 7 Iulie st. n., la Orăștie, o adunare generală de constituire în care membrii reuniunii vor avé să voteze statutele și pe basa acelora să alégă apoi comitetul reuniunii.

Un învățat străin în comitatul Hunedóra. Diarul „Hunyadvármegye“ din Deva scie următoarele: „Ministrul de interne a înscințat pe fișpanul comitatului nostru, că profesorul de istorie din Cambridge (Anglia) d. George Macaulay-Trevelyan, va sosi pe la începutul lunii acesteia în comitatul nostru, cu scop de a studia *cestiunea naționalităților*, și ordonă administrației, să-i dea învățatului englez tot sprijinul posibil. — G. M. Trevelyan a sosit la 1 Iulie în Budapesta, de unde a venit astăzi cu dr. Wolfner Paul la noi ca să studieze relațiile naționalităților din Ardeal. Învățatul străin ne va face mari servicii, decă pe temeiul cunoscînțelor câștigate, va arăta lumii adevărata stare a lucrurilor față cu minciunile colportate despre aspirarea naționalităților“. — Numai să nu pățescă, ca cu francesul Lafavre, care venise mai anii trecuți în Ungaria și Ungurii l'au ospetat bine, dér fiind-că nu era tocmai bătut de Dumneșeu cu orbul găinei, după-ce s'a dus acasă a scris lucruri cam neplăcute pentru domni șoviniști.

Congres didactic. Brașovul a avut zilele acestea oșpeți străini veniți aici la congres didactic. Erau profesori dela școalele civile, cari au sosit Miercuri d. m. cu trenul accelerat, din diferite părți ale țării. Miercuri s'era au avut sêră de cunoscînță, ér a doua zi banchet la restaurantul lui Sorea (Pomul verde). Erau vr'o 150 persoane. Congresiștii au făcut și câte-va excursiuni, între cari una la Sinaia.

Nenorociri pe căile ferate. Sêptemîna acesta s'au întîmplat două nenorociri pe căile ferate, una în Bănat și a doua în România. Amîndoué au costat vieți de ómeni. Cea din Bănat s'a întîmplat pe linia Timișóra-Seghedin, aprîpe de stația Oroszlamos. Doué trenuri s'au cioc-

Art. 10). Se găsesc până în ziua de astăzi documente, cari conțin diferite convențiuni încheiate de proprietarii unei localități, unde s'au fost impuținat locuitorii, cu Românii vagabonți, pentru a-i primi în anumite condițiuni.

Acestora li-se dădea apoi loc la capătul satului uneori, cu condițiunea expresă, ca decă proprietarii băstinași s'ar înmulți éráși și ar avé nevoie de locurile imprumutate valahilor, atunci aceștia să le dea înapoi fără împotrîvire.

Une-orî câte la o haită de Valahi i-se uria de traiul în munți, coboriau la șes, se făceau stăpâni, fără scirea domnului pe un loc ore-care și se stabileau acolo. Regele Matia porunci să se aprîndă așa un sat, după cum se vede dintr'un document păstrat în original din anul 1487. Dér fiind-că nu toate satele, cari se năceau în chipul arătat, se aprindeau, ca cel mai sus amintit, Românii rămăneau nesupărați și se înmulțiau, după cum se vede din legile țării: *approb. Constit. P. III. Tit. 5. Art. 2.*, unde stă scris despre Români: că în multe locuri sévir-

șesc nedreptăți (!) față cu celelalte națiuni și cuprind cu puterea proprietățile lor.

Au mai venit mulți Români din Valahia în Transilvania sub domnia lui Mihai Vodă (Wolfg. Bethlen T. IV p. 436,597) și s'au așezat pe acest timp, după cum arată documentele, printre Sași, de și încă pe vremea regelui Andrei posedau o parte din ținuturile de pe lângă granița în tovărășie cu Sașii, după cum se vede din documentul dat de acest rege la anul 1224 și din observațiile făcute de mine la acest document (Commentatio de initiis Saxonum Transs. pg. 188).

Acești Români veniți în diferite timpuri în Transilvania, în unele locuri făceau serviciul numai ca păstori și îngrijitori*, dér s'au înmulțit cu timpul în așa măsură,

* Așa s'a întîmplat, că multe localități, cari odinioară erau curat săsesci, astăzi în cea mai mare parte sunt locuite și stăpânite de Valachi, din care rezultat nefavorabil Sașii au învățat minte și în unele locuri au luat măsuri, ca acei păstori și îngrijitori să n'aibă dreptul a cumpăra pămînturi și case cu drept de proprietate. — Nota lui Eder.

încât au copleșit toate comitatele, scaunele și districtele și numărul lor întrece numărul celorlalte națiuni la oaltă.

Afară de aceia, cari au drepturi nobilitare, între Români sunt și ómeni liberi, partea cea mai mare însă sunt iobagi. Ei fac negustorie de vite, se ocupă cu cărușia, cultivă pămîntul, sunt slugi la țărani altor națiuni, unde sunt întrebunțări pe lângă casă la lucrările cele mai ordinare.

După temperamentul său, *Valahul este viclean, pătimaș, leneș, și când se mînie, e greu de împăcut.* Fiind-că trebuințele lor în haine și hrană sunt puține și lesne de împăcat, *cea mai mare fericire a lor este trîndăvia.* *Despre desfrîul moral de odinioară al națiunii acesteia se vorbește foarte mult, atât în cărțile vechi, cât și în legele țării.*

Invinuirile acestea, de și sunt adevărate, întru cât privesce pe poporul de rînd noi le vom scuza întru cât-va, decă vom considera, că la acești ómeni *vrednici de milă*, părerea cea rea despre dênșii vine în

mare parte din *starea lor ticăloasă, din păcătoșenia lor și de la numele lor cel rău, pe care îl au demult.* Apoi nescința lor cea mare, obiceiurile lor religioase, ca postul, sărbătorile etc., învățătura lor morală, precum și aceea, că neavînd frică și simț de rușine, nici alt-ceva, care ar arăta religiunea din mintea sănătósă, n'au putut pune stavilă înclinațiunii lor spre rău*).

*

După descrierea acesta destul de vrășmașă a lui Eder despre Români, urmîză descrierea Țiganilor și-a Jidovilor.

Delaletca.

*) La anul 1469 s'a adus o lege, în care se dice, că decă cine-va a dat de urma vrînei vite furate și-a urmărit-o până într'un sat unguresc orî săsesc, locuitorii unguri și sași puteau să se curețe de bănuială prin jurămint. Dér decă a urmărit vita furată până într'un sat românesc, atunci Românii n'aveau dreptul de-a se spăla de bănuială prin jurămint, ci decă jura păgubașul, atunci Românii erau siliți a plăti paguba. — Nota lui Eder.

nit cu multă putere, așa că mai multe vagoane s'au sdrobit și frinarul unui tren a fost omorât. Mult mai grozavă a fost nenorocirea întâmplată în România, aproape de Ploiești, unde au fost omorâte trei persoane și anume d-na Grigoratu, soția unui locotenent din Focșani, împreună cu o copilă de doi ani, pe care o ținea în brațe, și un domn. Aici linia era în reparație și trenul ar fi trebuit să meargă foarte încet, d-er mecanicul n'a observat regula aceasta, cu toate că i-s'au făcut semne. Urmarea a fost, că trenul a sărit din șine și s'a răsturnat.

Concurs. Concursul pentru primirea elevilor în internatul român din Sighet întreținut de „Asociațiunea pentru cultura poporului român din Maramureș“ se va ține în 4 August st. n. Se primesc elevi și cu plată anuală de 300 corone. Internatul stă sub conducerea vicarului din Maramureș, ca director, și a unui preot profesor, ca prefect și ca instructor. *Sighet 2 Iulie 1902. Tit Bud, vicarul Maramureșului.*

Broșuri literare. „Drapelul“ din Lugoșiu scrie, că desp. Lugoș al „Asociațiunei“ a hotărât să editeze o serie de broșuri de conținut literar și instructiv. Prima broșură conține poeziile lui Victor Vlad („Delamarina“) O „bibliotecă literară“ a început să scotă și editura fôiei „Libertatea“ din Orăștie. Nr. 1 al acestei biblioteci cuprinde poezii și novele.

Societatea filarmoniei. Lună în 7 Iulie va ține repetiție în sala de repetiție.

Revede-e în temniță. Înainte de asta cu patru ani Pavel Negru din Icloda (Bănat) a fost osândit la 6 ani temniță pentru încercare de omor. Negru a fost trimis la Vaș, unde purtându-se bine a fost liberat înainte de vreme. Sosind acasă s'a dus la Timișoara să se prezente la procuror. Când intră acolo, cu cine se întâlnește? Cu fiul său, un băiat în etate de 16 ani, pe care tocmai îl ducea gendarmii la judecătoria de instrucție, ca să fie ascultat ca făptuitor al unei fărâdelegi. — Măhnirea tatălui a fost mare, vădând și pe fiul său intrând pe calea fărâdelegilor.

Musică de promenadă. Măne, Duminecă, 6 Iulie, musica orașenescă va cânta la orele 11 a. m. pe promenada de jos.

— Aceeași musică va cânta și Sâmbătă și mâne Duminecă seara la cafenea Neustädter, er săptămâna viitoare va cânta Lună la 6 ore p. m., Marți la 8 dim., Miercuri la 8 dim., Vineri la 6 d. a. și Sâmbătă la 8 dimineața pe promenada de jos.

Orfeu. Astăzi, Sâmbătă se încep în grădina hotelului „Pomul verde“ reprezentațiunile orfeului sub direcția lui Iosif Grossmann. Trupa artistică constă din 10 persoane și dă reprezentații internaționale, farse, cântece comice etc. Grossmann a dat reprezentații mulți ani la Hugo în București, apoi în Brăila, Galați și a venit la Brașov pentru sezonul de vară, când de obicei petrec aici oșpeții străini.

Esamen.

Jupan, 16 Iunie 1902

Onorată Redacțiune! În 28 Maiu st. v. după amăzi s'a ținut esamenul la școala noastră confesională din Jupan, sub conducerea protopresbiterului ca inspector tractual, însoțit de d-l comisar de esamene Traian Unipan, învățător în opidul Făget. Ca învățător a funcționat preparandul absolvent Stefan Țigriș. Prezenți la esamen au fost 31 copii și 7 copile. Pe masă erau probele de esamen scrise rău, — catalogul cu cronica. Temele, ce ar fi trebuit lucrate în decursul anului parte în școală și parte acasă, precum și protocolul de clasificățiune, au lipsit.

Din întrebările puse atât la rugăciuni, cât și la istoria biblică, precum și din ce-

lelalte obiecte, s'a putut vedea calea pe care a purces, spre a se apropia de sufletul elevilor. Recitarea atât a rugăciunilor, cât și răspunsurile din istoria biblică mai nică nu le puteai auzi, — și acesta din toate obiectele de învățământ.

Mărturisesc, că am fost cuprins de o legitimă indignare la auzul acestora. Asta e curată tortură pe capul bieților copii. Să nu fie în stare copilul, ca aceea ce spune el d'arostul să și înțeleagă, răspundând cu vorbele lui bine și la înțeles, asta l'a măhnit chiar și pe prea On. d-n protopresbiter, care trece de unul din cei mai calmi și îngăduitori omeni. În chip ca acesta urmând cu studiul religiunei, vom pute sădi sentimente religioase și morale în inima elevilor? Fi-vor acești copii creștini buni? Dă-mne feresce.

Ca să scăpăm școlile noastre de pacostea asta. părerea mea este: 1) ca ven. Consistor diecesan prin protopresbiterul tractual și comisarul de esamene, să fie informat cu de-amănuntul despre fie-care esamen și cu deosebire să se arete metoda, ce l'a urmat învățătorul din studiul religiunei. Pe învățătorul care a pus pe elevi să învețe studiul religiunei d'arostul și fără nici o esplicare din partea sa, să-l oprască a mai folosi ca manuale pentru elevi istoria biblică și catechismul în viitor.

2) În adunările despărțimintelor să se însărcineze învățătorii din partea președintelui, ca să se pregătescă cu lecțiunile model din studiul religiunei. Lecțiunile lucrate în scris, vor avé să le țină în plenul adunării înaintea elevilor, luându-se fiecare prelegere la o critică binevoitoare, avându-se în vedere, întrucât lecțiunea s'a ținut după principiile metodice și didactice.

3) În tot decursul anului un astfel de învățător să fie controlat, fie din partea șefului tractual, fie din partea unui alt om al școlii, pe nesimțite, spre a se convinge, dacă și-a întocmit el învățământul după observările făcute în adunările învățătoresci și ordinațiunile date din partea ven. Consistor ori nu? și pe învățătorul, care și mai departe ar fi renitent, să-l transfereze la o stațiune slabă. După toate acestea în vacanța bună oră, seu în săptămâna luminată, să se țină prelegeri cu fie-care tract din partea d-lor profesori ai institutului teologic din Caransebeș și din partea d-lor protopresbiteri cari pe vremuri au fost și dânsii profesori la acel institut, spre a-le însuși metoda studiului religiunei.

După religiune a urmat limba maternă, și anume cetirea și scrierea. D-er și acesta a avut un rezultat slab.

Gramatica în loc să se tracteze pe baza cărții de cetire — s'a tratat și ea d'arostul, omorând pe bieții copii cu definițiunile. Par'că suntem înapoi cu vre-o trei-deci de ani și și mai bine. Pe atunci eram copil de școală și eu, și învățam dintr'o gramatică bună pe acele vremuri în lipsa unei alte mai bune.

Din comput s'a esaminat cu N-rii dela 1—20 cu cei din anul întâiu și al 2-lea de școală, mental, făcându-se numai adunarea și subtragerea. Răspunsurile copiilor și din obiectul acesta n'au fost tocmai măgulitoare pentru învățător. Semn că și obiectul acesta nu s'a propus cum ar fi trebuit să se propună.

Din istorie s'a esaminat despre mai mulți regi ai Ungariei ca Ludovic cel mare, Mateiu Corvinul, fără vr'o privire la geografie, — din care s'a propus despre mai multe cercuri protopretoriale din comitatul nostru al Caraș-Severinului. întrebând între celelalte cercuri pe un elev — să spună ceva și de cercul protopretorial al Buziașului, ca și când Buziașul s'ar ținé de comitatul Caraș-Severin. A urmat apoi esamenul din limba maghiară, din care obiect a făcut comput punând elevii a număra a aduna, a face subtragerea și a înmulți. Întrebările au fost puse unguere-ce. Și numai în urma observării prea on. d-n protopresbiter, ca să tracteze limba maghiară pe baza cărții întâiu de cetire, ori de N. Putnoky, ori de Koos — s'a lăsat de comput și a început a numi obiecte și lucruri din școală cu numele.

Esamenul din limba maghiară a fost bun în comparație cu celelalte obiecte de învățământ. Copiii începători sciau număra până la o sută, — adunarea, subtragerea mental și cu deosebire tabela de multiplicație ungueresce mergea cu mult mai bine, ca computul romănesc. D-er au trebuit să scie copiii, pentru-că învățătorul neavând nici o împărțire a orelor de care să se țină — hai să facem comput ungueresce. Li-se urise și bieților copii de el. Învățătorul de bună seamă, că a ținut la ceva, când pe lângă neglijarea celorlalte obiecte, a escelat în limba maghiară. făcând mai mult decât prescrie legea și ținând mai multe ore pe săptămână; ba a făcut abus de lege, propunând aritmetica numai ungueresce, ca și studiul limbei maghiare.

Pe parochul locului, care în calitatea sa de director l'a îndrumat la prescriesle legii, l'a denunțat. — Despre rezultatul investigațiunei vă voi scrie la timpul său.

Esamenul s'a încheiat prin cântarea bisericescă „Cuvine-se cu adevărat“ — după care apoi Prea on. protopresbiter, prin cuvinte adevărat părintesci pune la inima elevilor folosele învățării, frecventarea regulată a școlii și a bisericii. Apoi după concedierea elevilor, se adresază către învățător, muștrându-l și dojenindu-l ca să-și facă datorița și să-și împlinescă chemarea cu sfințenie, să se porțe bine cu omenii și să studieze neîncetat. Ar fi bine, ca d-l învățător să pună aceste sfaturi la inimă și să nu petrecă timpul cel scump în lene și trândăvie, căci nu pôte fi rușine mai mare pe capul unui învățător, decât neîmplinirea datoriței, și nu detrage nimic din viața unui învățător, atât față de colegi, cât și față de autorități, ca tocmai rezultatul unui esamen rău.

X.

Concert și petrecere în Zlatna.

Zlatna, 1 Iulie 1902.

Stimate D-le Redactor! În puține cuvinte voi să vă scriu despre concertul împreunat cu dans dat de un grup de teologi din Blăși și aranjat de tiner: „Reuniune a femeilor rom. gr. cat. din Zlatna“, Duminecă în 29 Iunie n.

Diua acesta a fost o zi de bucurie și înălțătoare pentru noi Români, strănepoții legionarilor lui Traian, așezați în Auraria minor, — ați Zlatna.

Sâmbătă seara cu trenul de 8 ore teologii concertanți din Blăși au sosit la gara din Zlatna, unde cu căldură au fost întâmpinați de către membrii din comitetul Reuniunii în frunte cu Prea On. Domn protopop Iuliu M. Montani, și apoi conduși pe la locuințele destinate.

Duminecă în 29 Iunie n. în biserică gr. cat. din localitate a servit sf. liturgia Pr. Onor. Domn protopop Montani, însoțit de Onor. d-ni Nicolau Teodorescu preot în Feneș și Teodor Dușă, preot în Pătrângen; ca lector a servit teologul Eug. Păcurar, care la rândul său a și predicat în biserică despre iubirea de Dumneșeu, er corul a întonat cu multă acurateță frumoșele cântări bisericesci. Tot cu această ocaziune s'a slugit și un parastas pentru odihna sufletului de pie memorie Mihail Pavel, fostul episcop al Orăștiei-mari.

Pe la 2 1/2 ore d. a. comitetul Reuniunii și coriștii, s'au adunat pe platoul dinaintea bisericilor române și în frunte cu musica din Brăteți au mers în „costa oprită“, locul destinat pentru concert.

În ce privește concertul, care s'a dat sub, ceriul liber, a succes foarte bine. Doinele și horele par'că erau sorbite de auzitorii. Coriștii din Blăși numai fală îi pôte face d-lui I. Mureșianu. Laudă lor! A produs mult haz monologul „Surugiul“ predat de teologul Iuliu Tătar.

Petrecerea în general a avut bun succes moral, și după cât am auzit și material. Se dice, că rezultă un câștig curat de 100 corone; acesta o vor spune mai acurat cei competenți.

După concert s'au aruncat rachete, apoi a urmat în pavilionul hotelului „Glück auf“ dansul, care a durat până în glori de di. Intre oșpeții am putut observa și străini, cari prin prezența și obolul lor au contribuit la reușita morală și materială a petrecerei. Dintre străini au fost D-nii: Dăian notar în Mihalț cu dâna, Traian Radu notar Feneș. I. Moldovan cu dâna, T. Dușă preot Pătrângen, N. Todorescu preot Feneș cu dâna, Nicolae Popovici preot Csib cu dâna și d-șora, Camil Velțan

jurist Cut, Stefan Nicolau Galaț, Victor Stanca și Petru Opincar Vurper, D-șora și D-l Corcheș din Câmpeni, D-na ved. Sofia Macavei și d-șora Macavei din Bucium, D-na Sabina Pataki Mihalț, George Bitea și d-șora Eug. Bitea Cut, Fr. Boțan Bărabant, N. Cristea preot, V. Bulzului, P. O. D. Petru Popovici protopop gr. or. Abrud, Ludovic Giurca preot cu d-na Trimpoele, Nicolae Păcurar cu d-na Alba-Iulia, D-na Cornelia Cirlea Alba-Iulia, etc. etc.

Și cu acesta ocaziune voi să afirm din nou, că onore și laudă li-se cuvine acelor persoane, cari stau în fruntea societății române din Zlatna, cari prin înființarea acestei reuniuni au consolidat societatea română de aici; onore și laudă se cuvine acelor stimate dame române, cari pentru realizarea ideii n'au pregetat nimic, ci cu mult zel și iubire s'au făcut apostolii, cari au propagat și vestit la toți credincioșii din loc și jur scozul sublim, ce și-l'a ales Reuniunea fem. rom. gr. cat. din Zlatna. Deie ceriul, ca și în viitor tot cu acea iubire și drago-te frățescă să se întrunească societatea română din fosta Auraria-minor.

C.

Produțiuni și petreceri.

Tinerimea română din Lipova și jur invită la producțiunea musicală-teatrală ce se va aranja în 12 Iulie st. n. (30 Iunie) în sala cea mare a hotelului „Arhiducele Iosif“ din Lipova. După producțiune urmează dans. Inceputul la orele 8 seara. Prețul de intrare de persoană cor. 2, de familie cor. 4. Oferte și suprasolviri marinimose se primesc cu mulțumită la adresa d-lui Emil Pasca în Lipova, și se vor cuita pe cale jurnalistică. Profitul curat este destinat parte casinei române din loc, parte fondului orchestrei tinerimei.

— **O reprezentație teatrală** împreunată cu concert și dans, se va arangia Sâmbătă, în 29 Iunie st. v. (12 Iul.) 1902, în ziua de ssf. Petru și Pavel în școala gr. or. română din Vlădeni. Inceputul la orele 7 1/2 seara. Prețul de intrare: de persoană locul I. 1 cor., locul II. 60 banf. Venitul curat este destinat pentru sporierea fondului bibliotecii populare. Oferte marinimose se primesc cu mulțumită și se vor chita pe cale diaristică.

Convocare.

Membrii despărțimintului *Oravița* ai reuniunii învățătorilor din diecesa Caransebeșului, sunt prin acesta invitați la sedința despărțimintului, ce se va ține **Joi, 10 Iulie 1902 n.** la orele 9 a. m. în școala rom. din Oravița mont.

Ordinea de zi: 1) Discușiuni asupra esamenelor din est-an. 2) Raportul comisiunii asupra planului de învățământ și a unui proiect de împărțirea orelor. 3) Aprecierea legendariului de St. Alesandru și a gramaticii de Dr. Petran. 4) Propuneri și alte eventuale discuții.

Oravița-mont., în 3 Iulie 1902.

Alesandru P. Popovici, *Nicolae Baias,*
președinte. secretar.

Dări de sémă și mulțamite publice.

Teliu, 6 Iunie 1902.

Onorate D-le Redactor! Subscriși ne luăm voe a vă ruga să bine voiti a da loc în prețitul diar ce redacțiuni următoarelor.

Cu ocaziunea producțiunei aranjate de inteligența română din Teliu și jur în ziua de 16 (29) Aprilie 1902 s'a încasat suma de 80 cor. 10 fil., la care au bine voit a contribui următorii Domni:

Alece Neagovici paroch Intorsura Buzău. G. Negoescu capelan Intorsura Buzău. Iou Dima paroch Sita Buzău. George Ionescu paroch Budila. N. Rusu invet. Sita Buzău Al. Bobeș Sita Buzău cate 4 corone. G. Dogariu paroch Marcoș 3 cor. 20 fil. Ved. Székely Teliu 3 cor. 60 fil. Indig A. 4 cor. D. Coman par. Vama Buzău. 3 cor. I. Oltean par. Dobârlău 3 cor. T. Neagoe Sita Buzău 2 cor. N. Petrica Preșmer 2 cor. Malnasi K. Teliu 2 cor. 40 fil. Malnasi L. Teliu 2 cor. Balint M. 2 cor. E. Dogariu 2 cor. Al. Rățulea 2 cor. I. Goicea 1 cor. 20 fil. E. Sibian student 1 cor., Al. Galdeu inv. 1 cor. Czirmes S. 1 cor., er dela poporen din loc la olată 19 cor., 70 filerf.

Din suma sus amintită subtrăgându-se cheltuelile de 60 cor., 10 fil., rămâne un venit curat de 20 cor., care sumă s'a preat epitropiei parochiale cu menirea de-a se procura cărți pe sémă școlariilor lipsiți dela

colă rom. gr. or. din Teliu, pentru care subscriși aducem și pe această cale căldurose mulțămiri stimărilor contribuenților.

Daniil Cojocariu, **Nicodim Dogariu.**
paroch. gr. or. învătător.

Șarpatoc, 6 Iunie 1902.

Onorate D-le Redactor! Cu prima Ianuarie 1902 în parochia noastră Șarpatoc, tractul Sighișoara, s'a fost ales un nou preot, care având în vedere numai binele, înaintarea și progresul în tot ce e bun, frumos și sfânt, a înființat un fond de ajutorare pentru înfrumusețarea bisericii, și în acest fond au contribuit creștinii religioși, cari au înțeles pe deplin dăsa Mântuitorului „fericiți sunt cei milostivi, că aceia se vor mulțumi” — și aceștia sunt următorii:

Moise Flittër preot 1 cor., Maria Grecu născută Flittër 1 cor. Savina Staer 1 cor. 69 fil., Sinefta Calbează 20 fil., Ioan Flesar colector 50 fil., Anna Barb 18 fil., Maria Țiței 18 fil., Zaharie Buzaș 1 cor., Anna Buzaș 60 fil., George Tomuleț 20 fil., Nicolau Solomon 20 fil., Maria Cristea 20 fil., Anna Cristea 60 fil., Anna Țint 1 cor., Flórea Cristea 1 cor., Flórea Buzaș 20 fil., Maria Ganea 40 fil., Zacharie Bardaş 40 fil., Ioan Muntean 1 cor., Irimie Nicoră episcop II. 60 fil., Vasile Cristea episcop I 1 cor.

Deși tuturor acestor binefăcători, în numele comitetului parochial le aducem pe această cale mulțămirea noastră din inimă, și dorim ca cei ce încă nu au ajutat această biserică, să se binevoiască a nu întârzi, căci faptă creștină vor face prin această.

Ioan Muntean,
învătător.

Aniversarea luptei dela Custozza.

(Din 24 Iunie 1866).

Predică festivă, ținută ostașilor în 9 (23) Iunie 1902 în biserică gr. or. română a sf. Adormirii din Brașov-Cetate, de preotul militar, **Nicolae Fizeșianu.**

— Fine. —

În 24 Iunie, — ziua cea mare în care s'a hotărât sorțea războiului — des de dimineață, adevărat abia după 2—3 ore de odihnă, în înțelesul măsurilor luate în ziua premergătoare, să și puseră în mișcare toate despărțimintele armatei noastre. Dela corpul al 5-lea, care forma centrul armatei, porni la 3 ore dimineață brigada Bauer, căreia peste puțin îi urmă brigada *Piret* și la 5 $\frac{1}{2}$ ore sosind la *S. Rocco di Palazzolo* — locul semnat de comanda corpului de armată — s'a oprit aci.

N'a trecut mult timp, când eti că ai noștri și zăriră 2—3 batalioane de ale vrășmașului pogorându-se de pe *Monte Vento* (muntele vântului) și înaintând pe drumul ce duce la *Castelnuovo*, unde noptase regimentul nostru. Batalioanele acestea erau pe la 6 ore în marș spre satul *Olios*, unde le mai urma încă alte batalioane inimice și de unde acestea pe la 6 $\frac{1}{2}$ ore au și deschis un foc viu asupra alor noștri, cari în război de bătaie se apropiau mereu de satul numit.

La 8 ore dimineață brigada generalului *Piret*, sub care stătea regimentul nostru 50, primi ordin dela locuitorul comandantului corpului de armată baron *Rodich*, a înainta spre *Olios*, a lua satul acesta cu asalt și a-l ocupa. Porunca aceasta o îndeplini brigada cu atâta vitejie, încât inimicul, deși cu mult mai numeros, o lăsa la fugă către *Monte-Vento*, de unde venise și unde era poziția cea mai puternică a Italianilor.

Ca isbândă să fie deplină și lucrul început cu noroc desăvârșit, generalul *Piret* dădu brigadei sale poruncă de a înainta acum spre *Monte-Vento*. Până la sosirea brigadei la locul numit însă, regimentul nostru 50 năvăli încă cu dispreț de morțe asupra curțiilor: *Fontana Freddi*, *Buretta*, *Casa-Brucciata* și *Casa-Pasquali*, alungând pe vrășmaș de pe toate punctele și la urmă ajutat și de alte trupe, în mânia focului celui mai cumplit și năprasnic, ce-l descărcă neconținut armele dușmane asupra lui și de pe *Monte-Vento*, unde era totă nădejdea inimicului.

În chipul acesta bravul regiment 50 înlesni foarte mult deciderea luptei în aripa dreaptă.

Acosta numai așa a fost cu putință, că oficerii și soldații pătrunși de o potrivă de conștiința chemării și a datoriei lor militare, cari de cari se întreceau în curaj, bravură și nepăsare de morțe, luptând toți ca niște lei, unul în contra a trei, pentru a duce stégul regimentului la isbândă și prin această la tot mai multă onoare și mărire.

Dér scump de totși-a plătit regimentul învingerile acestea pe locurile numite, căci mari erau jertfele și grele pierderile pe cari le-a îndurat. La locul dintăi tre-

bue se numesc pe vitézul și neînfricatul comandant al regimentului, pe colonelul *Schwaiger*, care cădu în fruntea regimentului său la atacul făcut spre *Monte-Vento*. Cu morțe de erou muriră și: majorul *Krpyl*, locotenentul *Opp*, și sublocotenentii *Beck*, *Müller* și *Steinböck*; asemenea și 48 soldați căzuți pe câmpul de onoare. Răniți au fost 14 oficeri, din cari 4 muriră curând, și peste 200 de ostași. Cifrele acestea vorbesc destul de lămurit, cum a știut regimentul să-și facă datoria pe câmpul de luptă.

Luete fiind odată locurile cele mai tari și mai însemnate din mâna vrășmașe, în urma urmelor trebui să cadă tot în aceeași dui pe la 5 ore d. a., după o bombardare de două césuri, și *Custoza*, poziția din urmă a inimicului, unde s'a fost retras și unde și adunase toate puterile, pe cari le mai avea.

Cu înfrângerea vrășmașului la *Custoza*, bătălia se încheiă cu desăvârșit triumf al armelor noastre asupra Italianilor, cari bătăuți crâncen se aflau în deplină retragere pe totă linia, căutând scăpare dincolo de riul *Mincio*, pe care-l trecuseră cu trei zile mai înainte cu cea mai bună credință și nădejde, că ei o să ne bată pe noi.

După bătălie, Archiducele *Albrecht*, destoinicul comandant, luând măsurile de lipsă pentru cazul, decât s'ar mai reîncheie lupta, telegrafă încă în sera aceea de 24 Iun. Maj. Sale împăratului întâmplarea zilei, adevărat scirea despre învingerea noastră strălucită.

Recunoștința Preainaltă a Impăratului o publică Archiducele mâne-și prin ordin de armată care pe românește din cuvânt în cuvânt sună astfel:

„Majestatea Sa Pregrațiosul nostru Impărat s'a îndurat a-mi telegrafa astă noapte următoarele cuvinte:

„Te și bravelor Mele trupe, mulțămirea Mea cea mai călduroasă”.

— Frați de arme! Este cel mai frumos moment al vieții Mele, a Vă pute vesti această recunoștință Preainaltă. Războiul la care ne-a silit inimicul în chip nelegiuit, l'ați deschis voi prin falnica învingere dela *Custoza* — pe aceleași înălțimi, pe cari învins am mai încă cu desăvârșire și înainte de asta cu 18 ani.

„Am fost martorul vitejiei Vostre covârșitoare pe lângă totă puterea precumpnitore a inimicului și a furișelor sale năvăliri. Am luat mai multe tunuri și am făcut număreroși prizonieri. Fie-care dintre voi a luptat ca un vitéz, nici o armă n'a stat în urma celeilalte, fie-care în felul său și-a făcut datoria cu cea mai mare încredere. Ați fost vrednici de greua însărcinare, ce vi-s'a încredințat, după cum v'am spus-o această mai înainte. Nouă încordări ne mai aștepta încă, dér cu voia lui Dumnezeu mergem înainte spre nouă învingeri!”

Eti iubitorii mei! ce atestat strălucit dădu nemuritorul Archiduce trupelor sale, între cari erau și regimentele pomenite la începutul vorbirii mele, cu atâția cu atâția fii vrednici, cu atâția voinici de ai neamului nostru!

Inimicul, băgat în spaimă și în gróză de puterea armelor noastre, n'a cutezat și n'a îndrăsnit de loc de a mai da față cu ai noștri, și astfel cu biruința noastră glorioasă în bătălia dela *Custoza* s'a și sfârșit războiul, urmând nu peste multă vreme încheierea păcii între Monarchia noastră și Italia.

Aceștia fost, iubitorii mei, pe scurt decursul războiului, la care a luat parte atât de însemnată regimentul nostru 50.

Luptele acestui regiment sunt și vor fi veșnic împreunate cu strălucita noastră învingere la *Custoza*, de unde a reîntors cu atâta onoare, fală și mândrie. Și cum n'ar fi fost mândru acest regiment, când pentru purtarea sa bărbătească și pentru rarea sa vitejie dovedită pe câmpul de luptă, îndată după bătălie a fost lăudat de comandantul armatei, de însuși gloriosul belhuce *Albrecht* în persoană, numind regimentul „*eminent de brav*”; și cum n'ar fi fost mândru, când s'a învrednicit și de recunoștința Preainaltă a Impăratului?

Între alți oficeri ai regimentului distinși cu decorațiuni mai înalte de către Maj. Sa pentru ținuta bravă, aflăm și pe căpitanul *Vlad*, decorat cu ordinul coronei de fier, și pelocotenentul *Fopilianu*, cu crucea militară pentru merite. Alți 28 oficeri primiră înalta laudă a Maj. Sale.

Dintre suboficeri trebuie să numesc aci la locul dintăi pe vitézul stegar *Michail Bănuț*, care dădu pildă de mare bravură și curaj în focul mai cu sémă la năvala făcută asupra Curții *Casa Pasquale*, îmbărbătând și însuflețind pe camarazi la înaintare, strigându-le: „Soldați, după stégul vostru!” Densul fu greu rănit la genunchi și în urma bravurei sale decorat cu „*medalia de aur pentru vitejie*” Acesta

medalie au mai primit-o încă doi sergenți-majori.

Cu *medalia de argint cl. I-a pentru vitejie* fură distinși între alte: sergentul (*Zugsführer*) *D onisie Ileg*; caporalii *Petru Sbutiu* și *Iuon Jida*, fruntașii (*Gefreiter*) *Teodor Popa*, *George Crăun* și *Vasilie Puia*; soldații: *Nuț Aica*, *George Vițu*, *Ioșif Cristea* și *Filip Onuț*.

Cu „*medalia de argint cl. II-a pentru vitejie*”, între alții: sergentul-major *Ioan Stanciu*; sergenții *Michail Bozan* și *Michail Oppria*; caporalii: *Teodor Vintilă* și *Vasilie Voda*; soldații: *Iuon Rusa*, *Vasilie Popa*, *Simeon Pragă*, *Rusan Hendrian*, *Miron Cuc* și *Iuon Haiduc*.

„*Recunoștința lăudătoare*” primiră între alții: sergentul-major *Iuon Vlăsa*; sergenții: *Teodor Stoica*, *Nicolae Cosma* și *Teodor Costie*; caporalii: *Simeon Plăcintariu*, *Nicolae Romozan* și *Teodor Chioran*; soldații: *Pavel Ubră* și *Pavel Vana*. Ceialtați toți fură lăudați prin ordinul de și din partea comandai regimentului.

Tote acestea decorațiuni și laude dau dovadă frumoasă, că regimentul 50 în bătălia dela *Custoza* avu numai eroi!

Dér frumos de tot o dovedește această încă și relația generalului-major baron *Piret* (ddto *Cavalleaselle* în 28 Iunie 1866) așternută la locurile mai înalte, pe care brigadierul o încheiă astfel:

„Ca general imi țin de o frumoasă, ba de o sfântă datorință a spune pe față, că atât oficerii, cât și soldații se întreceau. Fie-care și-a făcut datoria, fie-care a fost conșciu de marea impuls, care ne-a condus la învingerea dela *Custoza*. De ași voi să numesc pe toți acei viteji, cari au strălucit prin curaj, răbdare și prezență de spirit, ar trebui să mi numesc brigada întreși!”

Vă întreb, acum iubitorii mei, să puteți închipui o laudă mai mare și mai frumoasă despre regimentul 50, decât această, la auzul căreia cu deosebire vouă, urmașii acelor bravi înaintași, trebuie să vi-se ridice pieptul de mândrie și inima să vă tresalte de bucurie?

Dér mândrii suntem noi toți de brava purtare a înaintașilor voștri în bătălia dela *Custoza*, căci cei mai mulți dintre fiii regimentului de atunci și fiii neamului nostru au fost, și de aceea onorea, ce au făcut-o ei regimentului, e și onorea noastră a tuturor este.

De vreți deci iubitorii mei fii sufletesci, cu deosebire voi cei dela reg. 50, să fiți vrednici cu adevărat de onorea, de această scumpă moștenire rămasă vouă dela vitejii voștri înaintași, cari între bubuitul tunurilor și între sute și mii de baionete vrășmașe îndreptate spre pieptul lor „de aramă” și-au dovedit credința neclintită către Impăratul și iubirea fierbinte de pătre, atunci încălțându-vă neconținți în inimile voștre aceste virtuți, cari tot-deuna au fost virtuțile poporului român de pe acest pământ

Aduceți-vă aminte tot-deuna, că medalia cea mare de aur, această rară podobă a mândrului vostru steag, au câștigat-o înaintașii voștri „pentru nestrămütata statornicie în credința jurată” (inscriptia medaliei pe românește); aduceți-vă aminte tot-deuna și de cuvintele de pe panglica stégului, dăruită de fie ertata noastră Impărateșă și Regina *Elsabeta*, pe care panglică stă scris: „*Fii credincioși și statornici ca părinții voștri!*”, și atunci de bună sémă că nici voi nu veți rămâne îndărătul acelor, cari stégul vostru dela învingere la învingere l'au purtat și cari cu onoare și cu mărire l'au acoperit. De toate acestea să vă aduceți aminte tot-deuna și cu deosebire poimâne, când veți da onorul militar stégului vostru, martorului bătăliei glorioase dela *Custoza*.

Dér pentru-ca să puteți corăspunde în deplină măsură așteptărilor, pe cari tronul și patria cu drept cuvânt le legă de voi, aveți lipsă înainte de toate darul și de îndurarea lui Dumnezeu, precum și de ajutorul său prea înalt „*fără de care*” — după cuvintele Mântuitorului nostru *Isus Christos* — *nimicu nu puteți face*. De aceea întorcându-ne cu privirile sufletului nostru spre Tatăl cel cereș, să-l rugăm din adâncul inimii și cu umilință fișcă zicând:

Tu Dómnă „*Dumnezeul oștirilor și al războielor*”, care cunosc neajunsurile și neputințele noastre, întărește-ne pe noi cu puterea Ta de sus, ca după voința ta cea sfântă și neschimbată să slugim cu credință neclintită Impăratului și Regelui nostru și să fim spre folos patriei acum și în toate zilele vieții noastre. Amin!

Un erou român la Custozza.

Iuon Pop din *Sălcina-de-jos* ne rógă „să-i facem loc” în gazetă, că vré și densul să spună ceva despre lupta dela „*Costoția*” în Italia. A fost și densul la acea luptă ca *stegariu* și fiind-că fapta lui eroică nu e pomenită nicăiri în istorie, cu drept cuvânt cere, ca să i-o eternisăm în colónele foiei noastre. Eti din cuvânt în cuvânt scrisórea lui:

Sălcina-de-jos, 3 Iulie 1902.

Scumpul nostru Domn Redactor al foiei „*Gazeta Transilvaniei*” în Brașov, pe care o posed săptămânal!

Am cetit în Nr. din 16 (29) Iunie discursul părintelui *Nicolae Fizeșianu* despre purtarea bravă a Regimentului al 50-lea în anul 1866 în 24 Iunie la *Costoția* în Italia.

Nu mă pot răbda să nu vă scriu ceva despre lupta aceea, fiind și eu de față ca *stegariu* la un batalion din regiment. Eșind noi din *Verona* dimineață, am ajuns la o apă înaintea frontului. N'am avut pe unde trece. A trebuit să sărim în apa profundă. Eu cu stégul în mână am trecut mai întâi de ceea parte, déră feciorii nu putură birui în grabă cu apa. Eu am scos cu ruda stégului vre-o 2 *zuguri* (plutóne) de feciori la țarmur.

Pismașul era înaintea noastră numai de 5—600 pași și așa plin de apă, cum eram, am spart rândurile pismașului venind toți feciorii după mine.

Vă puteți închipui, domnule Redactor, ce luptă mare am avut și ce primejdie am înfruntat.

N'am fost însă remunerat cu nimica, numai stégul a fost decorat, și istoria regimentului a trecut cu vederea această.

Dacă veți spune părintelui *Fizeșianu*, se poate că-și va aduce aminte să îndrepteze istoria față de mine, ca *stegariu* în regimental acela viteaz.

Iuon Pop.

Literatură.

Au apărut un volum *Poesii de Th. Șerbănescu*, adunate și publicate de *Th. G. Djuvara*, însoțite de studii asupra poeziilor lui Șerbănescu de *D. C. Olanescu* și *T. G. Djuvara*. C'un portret al autorului. Volumul (de 338 pag.) se vinde pentru sporirea fondului destinat ridicării unui bust poetului *Th. Șerbănescu*, la *Sorcea & Comp.* librari-editori București. Prețul unui exemplar broșat, tipar și hârtie elegantă 4 Lei.

„*Castelul din Carpați*”, roman din viața poporului român din Ardeal, de *Jules Verne*, tradus de d-l *Victor Onor* și o prefață de *Dr. Eliă Dăianu* (Tiparul „*Tipografia*” societate pe acțiuni Sibiu). Se află de vânzare la *Tipografia „A. Mureșianu” Brașov*. Exemplarul broșat edit. populară 1 cor. 60, broșat ed. de lux 2 cor. 40 (plus 10 b. porto), legat 4 cor. (plus 20 b. porto). O carte foarte interesantă, care n'ar trebui să lipsescă de pe masa nici unui Român.

„*Cuvântări bisericesti de Masillon*” traduse din originalul francez de *Ioan Genț* protopop gr.-cat. român al diocesei de Oradea-nare.—D-ja la 1898 apăruse în Oradea-nare cu titlu de mai sus, care cuprinde 17 predicii de ale vestitului orator ecleziastic francez. Pr dicțiile sunt împărțite de traducător după anul bisericest răsăriten. și fie care este pusă la acea Duminică sau sâmbătoare, cu a cărei evanghelie se potrivește predică.—Un volum elegant de peste 400 pagini în 8° cu portretul lui *Masillon*. Traducerea se distinge printr-un limbaj ușor. Prețul 5 coróne (6 Lei 50) plus 20 bani porto. Se află de vânzare la *Tipografia A. Mureșianu Brașov*.

„*Cartea Durerii*” de *Emil Bougand*, tradusă din originalul francez de *Iacob Nicolescu*, editura lui *Dr. E. Driancu*. *Tipografia* lui *HeinerichUhrmann* din *Timișoara* 1895 O cartică de mângăere sufletescă, care costă legată 3 coróne plus 10 bani porto. — Se află de vânzare la *Tipografia „A. Mureșianu”*.

Despre cruțare.

Conferență ținută de d-l M. Navrea în comuna Bod, cu ocaziunea adunării generale a Asociațiunii pentru lit. rom. și cult. pop. român (desp. Brașov) la 16 (29) Iunie 1902.

Dacă vă întrețin acum cu câteva cuvinte despre o temă, a cărei importanță din punct de vedere economic puțin au căutat s'o înțelegă și pricépă, o fac, ca să vă arăt, ce rol mare joacă ađi, atât din punct de vedere personal, cât și din punct de vedere comun, obșteșc, *cruțarea*, care nu este alt-ceva decât un sistem bun și cu judecată în întrebuințarea banilor. Cum vom vedé însă și mai jos, cruțarea mai este și capabilitatea, séu cea putere bărbătească, care-ți dă tărie de a-te reține dela plăceri și mulțumiri prezente, pentru a-ți asigura o vieță fericită viitoare, este dér — ăis cu alte cuvinte — învingerea rațiunii, cugetărei noastre, asupra pornirei noastre animalice.

Ađi vedem o mulțime de familii, cari mai înainte erau în stare bună, și prin lipsa unui sistem de împărțire regulată a banilor, prin lipsa de cruțare, au ajuns acolo de unde inapoi, au greu se mai pot întorce și de unde începând sunt siliți ei și familiile lor nevinovate a cerși milă și îndurare străinilor.

Ce vom puté dice de aceia, cari sacrificând totă dragostea curată a inimei lor și totă nobleța sufletului lor pentru satisfacerea unei plăceri corporale, ruinându-și prin această sănătatea? Dér despre aceia, cari acționeri după haine frumoase, mobile și accesorii alese, procurând-și-le toate acestea pe datorie și grăbind prin această a-și fini cariera de ómeni cinstiți în vre-o temniță? Desigur cu mine împreună veți dice: *Nu știu prețui banul*. Și aveți totă dreptatea.

Franklin, cel care ne-a lăsat atâtea învățături nobile și frumoase, ne spune, că în copilăria lui s'a întâmplat de-o rudenie a lui i-a implit buzunarul cu bani. Preumblându-se cu nise prietini ai săi pe dinaintea unei prăvălii de jucării cu scopul de-a cumpăra de jucării din întâmplare ađi pe un flăcău cântând foarte frumos din fluer. Ferme-cat de frumusețea acestui cântec și cugetând, că și el va puté cânta tot așa de frumos, se dușe direct la flăcău și-i oferí pentru fluerul, din care dicea, totă averea, ce-o avea în buzunar și care întrecea valórea a 10 fluere. Inveselit de isbânda lui și dicénd intr'una din fluer, se revintótorse la ai săi, pentru a-le povestí norocul, ce l'a ajuns Bucuria lui însă iute și degrabă se schimbă, mai cu sémă, când mamă-sa îi aminti câte lucruri pe de dece ori mai frumoase și mai alese ar fi putut cumpăra pe banii aceia. Surorile și frații lui mai mari atât l'au batjocorit pentru prostia lui, încât începú să plângă. Dér plânsul acesta nu-i strică, căci când ajunse mai în etate, de câte-ori voia să cumpere un lucru, de care nu prea avea nevoie, se cugeta la fluerul din copilărie; ér conștiința îi spunea: „*Să nu dai prea mult pentru fluer*“ Tot asemenea când vedea pe unii ómenii risipind în drepta și în stânga, tot-déuna își dicea: „*aceștia dau prea mult pentru fluer*“, ér despre aceia, cari cheltuiau mai mult decât agonisneau, numai pentru-ca să nu se arete, că ei n'au bani, își dicea: „*acesita plătesc prea scump fluerul lor*“.

Din acest exemplu și din multe altele, pe cari le întâlnim la fie-care pas. putem vedé, că nici una ne în-trebuințarea banilor și nu de lă-săm conduși de pornirea noastră după plăceri, ci tot-déuna să cheltuim cu judecată; omul cu judecată trebuie să caute și să ținéscă într'acolo, ca

prin agonisire și cruțare înțelptă să-și câștige comoditatea recerută în vieța lui de tóte ăilele, în munca, din care trăiesce. Astfel plugarul trebuie să caute, ca prin cruțare să-și procure tóte instrumentele necesare la munca câmpului, meseriașul instrumentele branșei lui, căci numai în felul acesta, bucurându-se de comoditatea recerută, poate produce atât, cât îi este lui de lipsă și familiei, a cărei vieță este atárnătoare de a lui însuși.

De asemenea trebuie să fie cu judecată și să-și împărțéscă banul cum se cade, căci el nu trăiesce numai pentru present, el trebuie să se cugete și la viitor, trebuie să aibă „*baní albi pentru ăile negre*“ Căci dacă ađi cheltuiesce totul ce a câștigat, atunci mâne când cade la pat séu din alt motiv nu póte munci, este silit să cerșéscă mila altora. Și omul nici odată nu scie ce să póte în-témpla mâne, pentru-că nu-i este dat dela Dumneđu a vedé în viitor, și decí el în fie-care moment trebuie să se aștepte la vre-o nenorocire. Omul acesta este apoi și respectat și stimat de conlocuitorii lui, pentru-că el este un om cu cugete nobile și abnegațiune. Decí déră cruțarea, séu mai bine ăis modul de a umbla cu banul — ađi după cum omul îl agonisese și-l întrebuințéza — este cel mai sigur și mai ușor document despre spiritul séu practic.

Pentru-ca să poți practica cruțarea, trebuie să ai de unde cruța, trebuie mai întâi să muncesci pentru-ca să agonisesci și din ce ai agonisit, să cruți. În felul acesta vedem, că temeiul cruțării este munca. Iti vine déră să cređi, că acela, care muncesce mai din greu, care cu multă sudóre póte să agoniséscă ceva, trebuie să scie prețui și întrebuința banul. Și pe urmă iti vine să plângi de milă, când îl veđi cu câtă ușurință asvirle banii în tighéua Jidanului nesăturat și cu câtă nepăsare cheltuiesce banii adunați cu atâta trudă pe câte-va înghițituri de rachiú, cu care pare-că din légăn s'a prins fêrtat de cruce, lăsând acasă copii și nevasta să indure cele mai crude chinuri ale fómei și sérăciei.

Sunt și de aceia, cari în marginele mijlócelor lor trăiesc destul de bine, ducénd o viață cinstită și onestă, dér indată ce-i ajung o mică nenorocire, nu se mai știu afla, sunt perduți, es din ogașa obicinuită și încep — póte fără voia lor — să cheltuiescă mai mult decât au, a-juung séraci și calici și așa rămân apoi totă viața lor. Aceștia sunt tot-déuna avisați la alții, nu-și pot lupta niciodată independența. Câte exemple n'ași puté cita aici. La fie-care pas întâlnim ómeni ușori la minte, ajunși la sapă de lemn prin aceea, că cheltuiau prea mult, adecă erau risipitori.

Avénd în vedere aceste însușiri ale omului, putem împărți întréga omenime în 2 clase, și anume: în clasa păstrătorilor și a risipitorilor, în a silitorilor și muncitorilor, și a desfrânaților și leneșilor. Tot ce posedăm noi ađi; tóte învențiunile și descoperirile, cari mai mult séu mai puțin au contribuit la înaintarea noastră pe terecul cultural, au fost făcute și inventate de clasa primă. Ea ni-a dat pe ómenii cei mari. Pe când clasa a 2-a, care trăiesce de ađi pe mâne, a fost și va fi tot-déuna suborbonată, supusă altora. Va fi neapărat fără putere și ajutor, va fi una jăcată de jos a ómenilor, va fi un ăic al timpului și întâmplărei. Și déră aceștia vor avé cât de puțin simț și demnitate în ei, vor trebui să tremure de remușcare, cugetându-se la viitorul copiilor lor. Căci ce

va puté să iéscă din asemenea copii? Nise urmași ai părinților lor.

Étă déră, că în felul acesta ne crescem noi cu voia noastră nise ființe omenesci, ca plagă a omenimei.

(Va urma).

Museul păcii și al războiului.

Dilele trecute s'a deschis în *Luzern* muzeul păcii și al războiului, care cuprinde arme și muniții din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre. S'a eternisat în muzeu și încercările diferite, ce s'au făcut pentru realizarea ideii păcii universale, séu, déră acesta e imposibil, pentru ușurarea miseriilor împreunate cu războiul.

Galeria armelor vechi și noue e foarte interesantă. Nu mai puțin interesant este salonul păcii. Deși aranjatorii muzeului nu sunt aderenții războiului, totuși ei au făcut totul, ca să arate clar și la înțeles tot ce se ține de război. Așa la punctul cel mai vizibil al galeriei au fixat o tablă uriașă de pe care, cu puțină bătaie de cap, poți ceti cât le-ar costa ađi pe națiunile europene un război. După tarif Germania ar cheltui 10.681.000.000, Austro-Ungaria 5.327.000.000, Italia 5.187.000.000, Franca 10.726.000.000 și Rusia 11.756.000.000 franci. Cifrele acestea sunt aproximativ reale, deși autorul lor nu spune, pe ce și-le baséza.

Galeria păcii încă are un loc, care ar puté fi numit muzeul ororilor. Aici se póte vedé espositia craniilor și óselor, sfredelite și nimicite de glónțele moderne perfecționate. Mai interesante însă sunt schimbele din cari se póte vedé prin ce schimbări au trecut războiele în urma invenției prafului fără fum, a armelor de calibru mic, a bombelor și a tunului cu bătaie mare.

Interesante sunt și două tablouri ale pictorului Kauffman Josef din Luzern. Unul representă o baterie, care pușcă cu prav negru, altul representă tunuri la cari se întrebuințéza prav fără fum.

Dintre tóte obiectele espuse, impresia cea mai mare o face tabloul pictorului bavarez Zeno Diemer „*Séra după luptă*“. El representă o câmpie colosală plină cu morți și răniți.

Congresul de pace din Haga încă ocupă un loc însemnat în espositie. Pe table sunt înșelate obiectele asupra cărora s'a desbătut în congres.

Să nu defăimezi, nici să iai pe nedrept.

Un tînăr, ajuns la vârsta de 25 ani, hotărî să se căsătoréscă. Umblând mai mult timp, a găsit o fată foarte frumoasă, pe care a luat-o de soție. După o timp óre-care ce-i veni lui, pentru-ca să se mai scape de urit, se decise să mérgă la o cafenea, unde avea să găséscă mai mulți prietini, cu cari să schimbe câte-va vorbe. În cafenea, în urma unor discuții ce avú cu prietenii săi, veni vorba și de credința femeilor, susținédu-se de ceilalți, că nu e nici una credincioasă. Tînărul, care scia credința femeii sale, fú contra afirmărilor prietenilor. Un om anume Marin, care stătuse mai la o parte și ascultase tot ce vorbeau ei, dise tînărului:

— Eu me prind cu d-ta pe ce voesci, că-ți înșel nevasta.

Prinsórea fú făcută astfel că, déră Marin nu va puté să înșele pe nevasta tînărului, să fie rob totă vieța la tînăr, ér de o va înșela, tînărul îi va da totă averea. Marin dise tînărului, că tot timpul cât se va încerca, ca să înșele pe femeie, tînărul să fie la moșie.

Cum plecá tînărul, Marin începú să umble cu frumosul pe lângă femeie. Dér, vedénd că nu póte reuși cu ea, se gândi în plan mai sigur, cu care isbuti să intre în casa tînărului. Și étă ce plan a avut el: a spus unei babe să ia o ladă mare, în care a intrat el, și baba luând lada a plecat cu ea la femeia tînărului și i-a ăis:

— Cuconița, eu sunt o femeie séracă și voesc să mé bag la stăpân, dér fiind-o e cam séră te rog îngăduie să las această ladă la d-vóstră.

Cuconița îngădui și porunci de se puse lada după use chiar în odaia în care durmia ea, ér baba plecá în oraș și numai veni până dimineață, când luá lada, spunénd că și-a găsit stăpân.

Vé spusei mai înainte, că în ladă era Marin, care se prinsese cu tînărul. Ce s'a întâmplat peste nópte? Cucóna, fără să scie că e cineva în ladă, se desbrăcă și se culcă. După-ce cocóna adormi, Marin eși din ladă și observá tóte lucrurile din odaie și tóte semnele ce le avea cocóna pe corp, fără însă să-i facă ceva, luându-i dór un inel ce era pe masă, apoi intrá în ladă. Implinindu-se timpul prinsorei, veni și tînărul dela moșie. Marin începú numai decát să spue, că a reușit, arătându-i și inelul; el se încređu pe deplin. Tînărul dete totă averea lui Marin, ér el porunci soției sale să se îmbrace în hainele ei cele mai bune, că voesc să facă o călătorie până la Dunăre.

Cocóna, vedédu-l cam trist, nu cuteza să-l mai întrebe și făcú cum spuse bărbatu-séu. Ajungénd la Dunăre, tînărul dise femeii sale să se sue într'o luntre și când această se îndeplini, îi făcú vânt și luntrea plecá cu soția sa pe Dunăre, singurá numai cu Dumneđu, ér el o luá prin pădurí ca un nebun.

Dér Dumneđu nu părăsece nici odată pe omul nevinovat. Luntrea a mers trei ăile cu nenorocita femeie și s'a oprit la un port, unde erau mai mulți pescari. Aceștia vedédu-o mai mult mórtă, au luat-o din luntre și dându-i tóte ajutoarele, femeia s'a făcut bine. Ea a rugat pe pescari să o conducă apoi până la orașul din apropiere, însă ei n'au voit, fiind ocupați cu serviciul. Atunci ea i-a rugat să-i dea rénd de haine bărbătesci și în schimb să dea rochiile ei cele bătute; pescarii se învoiră și îi dederă.

Femeia, îmbrăcându-se în haine pescăresci, porni la drum spre orașul din apropiere. Pe drum ea ajunse la o cruce și se ruga lui Dumneđu să-i dea ceva cu ce să trăiescă în lum-. Dumneđu îi dete un buchet de flori, cu care să vindece pe orb. Cum ajunse în oraș, ađi că împératul țerei e orb. Atunci dēnsa merse la palat și rugá pe aghiotant s'o lase să între la papérat. Aghiotantul o lăsă și când veni în fața împératului, îl atinse cu buchetul de flori și-i veni vedea. Impératul de bucurie îi dise, că-i va da ce va cere; ea cerú să-i dea o parte din împérația din spré-sărit; el i-o dete.

Când ajunse noul împérat în cuprinsul séu, cerú să găzduiescă tocmai în casa sa, — căci în partea de împérație pe care o ceruse, locuia și soțul s-ú. Dér când intrá în casă, mare îi fú mirarea când vedú în locul bărbatului séu un om necunoscut; din puține vorbe însă schimbate cu acel om, înțelese tot, dér nu dise nimic. Privind pe feréstră, împératul ađi strigând „covrigi, covrigi“; el numai decát chemá pe vëndător și recunoscu, că acest covrigar era bărbatul séu, dér tăcú. Covrigarul însă spuse, că casele unde trăse împératul, au fost ale lui și că făcénd o prinsóre, i-s'au luat.

A doua ăi împératul dădu o masă la care chemá pe toți boerii, cari fusese de față când se făcuse prinsórea și mai chemá și pe covrigarul dela care cumpérase covrigi. Când invitații mâncau, el chemá pe covrigar într'o odaie și întrebá, déră femeia lui nu sémăna cu el, ér covrigarul uitându-se fú isbit de asemănarea, ce arăta dēnsul. Impératul îl mai întrebá: „Ai recunosce-o, déră ai vedé-o“, și el răspunse că da. Atunci împératul spuse covrigarului să iasă afară, ér el lăpédă spuse de împérat și luá un es-tel de haine femeiesci, după care eși afară. Covrigarul cum o vedú, strigá din tóte puterile: „Ano, Ano, iubita mea!“ și luând-o în brațe o sărutá cu drag.

După prând înșelătorul și cu baba lui furá osândiți la muncă silnică, fiind-oă luaseră averea fără drept.

T. Nicolaescu.

Sosiți în Brașov.

Pe ziua de 3 Iulie 1902.

H. Pomulverde: Révész, director, Bartha, Roth, profesori, Huszt; Székely, Peter, profesori, Turda.

H. Europa: Dr. Jelenk, proprietar de fabrică, Azuga; Vernescu, Lehtu, Brăescu, Patrușu, ingineri, București; Voigt, Müll, profesore, București; Canetti, comerciant, Calărași; Wolf, Brün; Frum, Budapesta; Vitaul, Kauders, Krauss, Kaufmann, Szatmáry, Raffelsberg, Viena, toți voiajori.

H. Orient: Zelenka, superintendent lutanar, Clușă; Szentiványi, deputat, Sajó-Gömör; Glaf, prim-pastor, Rimaszombat, Gresch, inspector bisericesc, Szepes Bela; Pusztér, profesor, Miskolcz.

H. București: Klein, voiajor, Budapesta; D-na Fleissig, Făgăraș, König, voiajor, Budapesta.

Domnii abonenti, cari nu și-au reînnoit încă abonamentul, se înveioiască a-l reînnoi, ca să nu li-se întrerupă regulata espedare a diarului.

Calendarul săptămânii.
IUNIE. (1902) are 30 zile. CIREȘAR.

Zilele	Călend. Iul. v.	Călend. Greg.
Dum.	23 m. Agripina	6 Isaia prof.
Luni.	24 † Nasc. s. Ión bot.	7 Vilibald
Marti.	25 s. m. Febronia	8 Elisabeta
Merc.	26 Cuv. p. David	9 Anatalia
Joi	27 Cuv. p. Samson	10 Amalia
Viner.	28 Ad. Chir. și Ioan	11 I. Pius pp.
Sâm.	29 † Petru și Pavel	12 Enrie.

Prețurile cerealelor din piața Brașov.
Din 4 Iulie 1902.

Măsura sau greutatea	Calitatea.	Valuta în	
		Kor.	fl.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	14	40
"	Grâu mijlociu . . .	14	—
"	Grâu mai slab . . .	13	40
"	Grâu amestecat . . .	11	50
"	Săcară frumoasă. . .	9	50
"	Săcară mijlocie. . .	9	30
"	Orz frumos . . .	8	—
"	Orz mijlociu . . .	7	60
"	Ovės frumos . . .	7	—
"	Ovės mijlociu . . .	6	60
"	Cucuruz . . .	8	80
"	Mălaiu (meid) . . .	8	—
"	Mazăre. . .	22	—
"	Linte . . .	14	—
"	Fasole . . .	10	—
"	Sămēnță de in . . .	24	—
"	Sămēnță de cânepă . . .	8	25
"	Cartofi. . .	2	40
"	Măzărache. . .	—	—
1 kilă	Carne de vită . . .	—	96
"	Carne de porc . . .	1	04
"	Carne de berbec . . .	—	72
100 kil.	Său de vită prospēt . . .	44	—
"	Său de vită topit . . .	64	—

Cursul la bursa din Viena.
Din 4 Iulie n. 1902.

Renta ung. de aur 4%	120.00
Renta de corone ung. 4%	97.90
Impr. căil. fer. ung. în aur 4 1/2%	119.—
Impr. căil. fer. ung. în argint 4 1/2%	100.—
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	119.—
Bonuri rurale ungare 4%	97.80
Bonuri rurale croate-slavone . . .	98.—
Impr. ung. cu premii . . .	206.—
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin . . .	162.50
Renta de argint austr.	101.84
Renta de hârtie austr.	101.75
Renta de aur austr.	120.80
Losuri din 1860.	153.70
Aoții de-ale Băncei austro-ungară . . .	15.92
Aoții de-ale Băncei ung. de credit. . .	702.—
Aoții de-ale Băncei austr. de credit. . .	675.25
Napoleonori	19.07
Mărci imperiale germane	117.30
London vista	240.05
Paris vista	95.40
Rente austr. 4% de corone	99.75
Note italiene	94.—

Cursul pieței Brașov.
Din 5 Iulie n. 1902.

Banot rom. Cump.	18.90	Vënd.	18.94
Argint român. "	18.80	"	18.88
Napoleon'd'or. "	19.04	"	19.07
Galben' "	11.20	"	10.30
Ruble Rusesci "	2.54	"	—
Mărci germane "	117.25	"	—
Lire turcesci "	21.40	"	21.50
Scris. fonc. Albina 5%	101.—	"	102.—

Cursul losurilor private

din 8 Iulie. 1902.

	comp.	ludo
Basilica	19 85	30 25
Credit	432 —	436 —
Clary 40 fl. m.	186 —	190 —
Navig. pe Dunăre.	— —	— —
Insbruck	82.50	84.50
Krakau	74.50	76.50
Laibach	72 —	76 —
Buda	— —	— —
Pa'ffy	190 —	198 —
Crucea roșie austriacă	190 —	193 —
" " ung.	56 —	57 —
" " ital.	23 —	29 50
Rudolf	75 —	80 —
Salm	236 —	238 —
Salzburg	77 —	79 —
St. Geuois	264 —	272 —
Stanislau	— —	— —
Trientine 4 1/2% 100 m. c.	429 52	432 50
" 4% 50	43 —	44 50
Waldstein	67 —	69 —
" de 10 franci	32 25	34 25
Banca h. ung. 4%	— —	— —

Tergul de rimători din Steinbruch.

Starea rimătorilor a fost la 1 Iulie n. de 46,502 capete, la 2 Iulie au intrat 387 capete și au eșit 505 capete, rămânând la 3 Iulie n. un număr de 46,669 capete.

Se notéză marfa ungerescă: veche grea dela 98—100 fil. tînără grea dela 106—108 fil., de mijloc dela 104—106 fil. ușóră dela 103—105 fil. — Sârbescă: grea 107—108 fil., de mijloc 105—106 fil., ușóră 104—105 fil. kilogramul.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureștanu.**
Redactor responsabil: **Traian H. Pop.**

DOCTORUL
ALEXANDRU de VAIDA-VOEVOD
specialist pentru bóle interne
CARLSBAD,
Alte Wiese, „Blauer Schlüssel“.

Stabiliment de hydrotherapie
Wällischhof

— stațiunea de tren *Brunn—Maria Enzersdorf* 30 minute depărtare dela Viena —
arangiament modern, prețuri moderate.
(medicul, folosirea băilor, locuință, provisiunea întrégă 21—32 fl. la săptămână, amēsurat locuinței).

Cu prospecte și informațiuni detaliate stă la dispoziție direcțiunea stabilimentului și medicii:

Dr. Lazar Popovici, Dr. **Marinus Sturza,**
medic consiliar medic dirigent în Wällisch-
Viena XV Mariabilfer- hof p u. Maria-Enzers-
strasse Nr. 136. dorf bei Wien.

Nr. 559—1902.
Escriere de licitațiune cu oferte.

Luni în 14 Iulie 1902, 10 óre a m. să ține în localul oficiului economic orășănesc licitațiune cu oferte în scris pentru a se închiria pe timpul dela 29 Septembrie 1902 până la 29 Septembrie 1908 casa orășănescă din str. Castelului N. 2 (închisórea — Zuchthansu — de mai nainte)

Din acest edificiu nu se închiriază partea situată lângă didul orașului dinspre promenada Castelului nici locul de curte și grădina dinaintea acestuia, — se închiriază așa dēră numai partea din frunte a edificiiului cu fața spre strada Castelului dinpreună cu edificiile aflătóre înprejurul curții dinainte.

Condițiunile de ofert și contract mai detaliate se află la oficiul economic orășănesc și până la ziua de pertractare a ofertelor, se pot lua în vedere de ori-cine în timpul de oficiu dela 8—12 óre a. m.

Brașov, 27 Iunie 1902.
584,2—2 Oficiul economic orășănesc.

PUBLICAȚIUNE.

Ajutóre pentru învățaceii dela comerčiu.

Societatea comercianților rom. din Brașov, oferă pe anul 1902—7 ajutóre de câte 100—200 corone pentru învățaceii aplicați deja. séu cari doresc a-se aplica aici în Brașov la vre-o ramură de negoț, cu deosebire la ferăria, galanteria, orí hăcămia. Ajutórele acestea se dau în locul prim acelor învățacei, cari nu se ajung cu ajutorul de acasă spre a întimpina tóte speșele, ce le au.

Acest ajutor se asiguréză elevului pe tot timpul cât va fi uceinic, decă se pórtă bine.

Dela cei cari doresc vre-unul din aceste ajutóre, se pretinde să aibă cel puțin 2 clase reale, civile séu gimnasiale; cei cu pregătire mai mare vor fi preferiți

Petenții după aceste ajutóre, au sé subțernă aici următórele documente:

- 1) Carte de botez.
- 2) Atestat de școlă;
- 3) Atestat medical.
- 4) Atestat despre starea materială a părinților.

Cererile de ajutorare sunt a-se adresa d-lui *Teodor Nicolau*, comerciant în Brașov.

Brașov. în 14 (27) Iunie 1902.

Teodor Nicolau, Ioan *Lengeru,*
președintele societății. secretar.
(582,3—3.)

O casă cu etaj

care constă din două locuințe frumoșe, parte parchetate fie care cu 5 odăi, 2 bucătării, 2 cămări, odăe de baie, pivniță mare, sopron, spălătorie grădină și o curte spațioasă, situată în o stradă principală din Scheiu, aproape de oraș, din cauza mutării de aci, este de închiriat séu de vânzare din mână liberă.

Informații Strada Caterinei Nr. 17 în etaj (556,4—4)

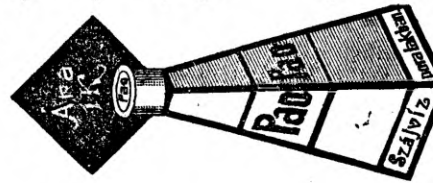
Caise, persice, Mere, Vișini, Cirașe, Cócăze, Fasole verde și galbenă în fie-care zi prospete, la Thalmeyer și Köhler Strada Mihail-Weiss nr. 3, (intrarea prin pórtă).
1—3 (587)

LA STÂNĂ dorește a petrece un Linér inteligent vacanțele. Rog a scrie condițiunile cât se póte de detaliat. Scrisorí se primesc din bunăvoință la acest diar sub „Munte și Zér“.
(1—3)

De curénd sosit!
APE MINERALE
umplutură prospētă
se capētă
în tóte farmaciile din Brașov
cu prețurile cele mai eftine.
(555,6—7)

Scăparea familiei.
Inscripțiunea de mai sus într'adevăr o merită
„Picăturile rusesci“
ce se preparéză în farmacia
D-lui VASILIE MIJIN din Melencze.
Aceste „Picături rusesci“ ar trebui se nu lipsescă din nici o casă. Ele sunt un mijloc neintrecut și escelent contra durerilor interne, de stomac, mistuire, materiță și intestine.
In timpul cel mai scurt dispar durerile amintite; lucră într'un mod binefăcătoriu contra sgărciurilor, vânturilor (colică) și diarhoie, delătură grēja și neplăcerile provenite în urma stricării stomacului și din recéala, liniștesce grēja și face apetit; delătură respirațiunea grea, în lipsă estremă potoleșce tusa și ajută la desfacerea flegmei, pusă pe puțină vată la dinți găunoși ușuréză durerea.
Prețul 1 cor. 60 bani (80 cr.)
Decă se trimite înainte 2 cor. (1 fl.) medicamentul se espedéză francat.
„Picăturile rusesci“ veritabile se pot căpăta numai în farmacia
D-lui VASILIE MIJIN în Melencze,
16—20.(429) (comitatul **Torontal**).

Cu gust, practic și ieftin.
P A O
apă de spălat gura
in formă de prav.
Deposit en gros pentru Brașov
la **JOHANN ORENDI.**
Se capētă în farmaci, Drogueri, Parțumeri etc.
Cel mai mare efect antiseptic

Fluidul Kwizda.
Fluid turisti pentru turistii
Kwizda fluid pentru soldinã.
Frictiune probată contra soldinei. Intrebuintată de Turisti, Biciclisti și calăreți cu succes, pentru reor-are după ture mai mari.
Prețul o sticlă cor. 2.—, 1/2 sticlă cor. 1.20.
— Veritabil se capētă în tóte farmaciile. —
Deposit principal la
Franz Joh. Kwizda
k. u. k. Oest.-ung. kön. Rumän. u. fürstl. Bulg. Hofliff. Kreis-Apotheke **KORNEUBURG**, bei Wien.

DEPOSIT de articole igienice.
DEPOSIT de mărfuri de gumi din Paris.
J. REIF Specialist, VIENA
I., Brandstätte 3.
Prețuri curente în coverte închise franco și gratis.
Trimiteră în provincie cu Rambursă.
Discreț. à K. 2, 4, 6, 8, 10 etc.

! Calitate bună garantată !

Vând cu **5-10%** mai ieftin, ca concurenții mei.
Magazinul de încălțăminte și pălării
Nr. 10. **I. SABADEANU** Nr. 10.

Strada Porții nr. 10, **BRAȘOV**, Strada Porții nr. 10,
care se bucură de 32 ani de încrederea on. public, recomandă măfurile sale
garantate, solide, moderne și cari prin procurare favorabilă **vinde**
cu mult mai ieftin ca orice concurent al său, precum poate vedea onor.
public din câte-va mai jos înscrise prețuri:

Pentru Bărbați:	Pentru DAME:
1 pereche de ghete de piele, garantat solide fl. 2.50	1 pereche de ghete de piele patentate, cu gumă gar. fl. 2.50
1 " de ghete de vachs cu besetz, garantat solide . . . 2.80	1 " de ghete de piele patentate, cu nasturi, gar. " 3.40
1 " de ghete de vachs cu șinóre, garantat solide . . . 3.70	1 " de ghete Gems veritabil, cu nasturi gar. . . . 4.-
1 " de ghete de vachs cu besetz de lac, gar. sol. " 4.10	1 " de ghete cu besetz de lac gar. 3.80
1 " de ghete Botin de iuft, garantat solide 4.30	1 " ghete pele galbină gar. " 4.-
	1 " Pantofi de dans din lac " 2.-
	1 " " " " pele Gems " 1.80
	1 " " " " pele cu fl. " 2.20.

Ghete mici pentru copii dela 50 cr. in sus.

Comanda la măsură se efectuează prompt ieftin și garantat solid.

Specialități de încălțăminte

de tot fine: Chevreaux, Boxkalf, „Ideal“ etc., se află în mare alegere și se pot procura în 6 zile și după măsură cu prețuri moderate.

8-10

A a p ă r u t
„Îndreptariul poporului“

în cauze politice, administrative, judecătorești, bisericesti, școlare și economice, întocmit pentru popor, de **Ioan Roman**, candidat de notar.

Acest îndreptar cuprinde în sine cunoștințe cu privire la toate cauzele ce interesează pe plugariul român: alegerea deputaților dietali, dieta țării, guvernul, alegerea membrilor în congregațiunea comitatului, afacerile comunale, alegerea comitetului și a antistiei comunale, afacerile comitetului comunal, socoțiile și preliminariul comunal, tutoratul, lăsămăturile, matriculele de stat, afacerile judecătorești, dările, *statutul organic al bisericii gr.-or. rom.*, *biserica gr. cat. româ.-ă*, fondul de pensiuie învățătoresc, despre armată, igiena publică, despre animale, păduri, vânat, comuna promontorială, drumuri de fer, poșta, telegraf, telefon, *cassa de ajutorire a muncitorilor*; cu portretul *Măjestații Sale Regelui, a prim ministrului, a Metropolitului gr. or. rom. și a mi istrului de agricultură.*

Ceua mai acomodată carte pentru popor, scrisă în limba poporului și tipărită pe hirtie fină cu învelitoare frumoasă

Să poată căpăta la **Ioan Roman**, candidat de notar, în **Sajteny** (Csanádmegye).

Prețul 1 coronă de un exemplar și 20 fileri porto.

La 10 exemplare unul se trimite gratis 2-2.(581)

Schimbare de local.

Am onórea a aduce la cunoștința publicului, că începând

de **Sâmbătă 28 Iunie** st. n. anul curent **Farmacia mea „LA BISERICA ALBĂ“**

din **Tèrgul Inului nr. 32**

se află în

Strada **Vămei nr. 8**
din sus de **Otelul „la Corónă.“**

Rog pe onorații mei mușterii a mă onora și pe viitor cu stimata D-lor încredere.

Cu totă stima

FRANCISC KELLEMAN,
farmacist.

5-6

A PELE cele mai **BĂILE** cele mai renumite ale continentului
A feruginifere, B de nomol

Idroterapia cea mai rațională a Europei.

la confluența **Dornei** și **Bistriței**, într-o vale plăcută a Carpaților Bucovineni, înconjurată de păduri confere în pitorescul triunghiu între Ardeal, România și Bucovina.

„DORNA“ (în BUCOVINA),

la gara „**Valea Putnei**“ de-ocamdată, ultima stație a căii ferate secundare, **Hatna - Câmpulung - Dorna** 2 ore depărtare dela Dorna).

Se află birje la sosirea fie-cărui tren.

Durata sezonului dela 1 Iunie - 30 Septemvrie st. n.

In **monumentalul stabiliment de băi** se aplică sistemele cele mai moderne.

Serviciul **hidroterapie** se află în mâinile unui personal bine școlit din clinica profes. **Winternitz**.

Cure dietetice: de zăr și de lapte.

Palatul de cură (**Curhaus**) cuprinde un Restaurant cu salóne elegante de mâncare, o Cafenea și salóne de lectură, muzică, biliard și diverse jocuri.

Afară de numeroase locuințe și Oteluri private stau la dispoziția publicului și **două Oteluri cu 70 camere** și apartamente confortabile pentru **prețuri moderate**, cari aparțin stabilimentului de cură.

Apaducă din isvóre alpine. - Canalizație. - Lumină electrică.

Succese splendide: la bóle de inimă, după sistemul dela **Nauheim**, cu báie acido carbonice, și la arteriosclerosă cu báie de nomol.

Informații și prospecte gratis și franco prin Administrația c. r. a stabilimentului de cură ca: I rezervă la comanda camere în Otelurile de cură.

La întrebări medicale răspunde medicul stabilimentului de băi cons. imp. Dr. **Arthur Löbel**.

Șese medici sunt în loc. cari vorbesc românește.

Apele alcaline din sursa „Ludwig quelle“ aprobate ca beutură dietetică și bună de amestecat cu vin și sirop, se aplică și la diverse afecțiuni **catarale** și se pot comanda la **Administrația c. r. a stabilimentului de cură.**

În lunile Iunie și Septemvrie prețuri reduse pentru băi și odăi.

7-10 (551).

Administrația c. r. a stabilimentului de cură.

Folosirea **cafelei de orz a lui Kathreiner-Kneipp** se invederează zilnic ca o **binefacere** și necesitate.

Nici o mamă iubitoare de familie se nu întârzie a introduce cafeaua aceasta gustoasă și igienică.

Nu există surrogat mai curat și înlocuire mai bună pentru cafeaua de bob, ca cafeaua lui **Kneipp**.

Cafeaua de orz a lui **Kathreiner-Kneipp** e veritabilă numai în pachete originale cu marca de aparare „**Pfarrer Kneipp**“. Cafeaua aceea, care nu este provezuta cu marca aceasta se vinde cu cumpana nu este veritabilă **Kathreiner**.